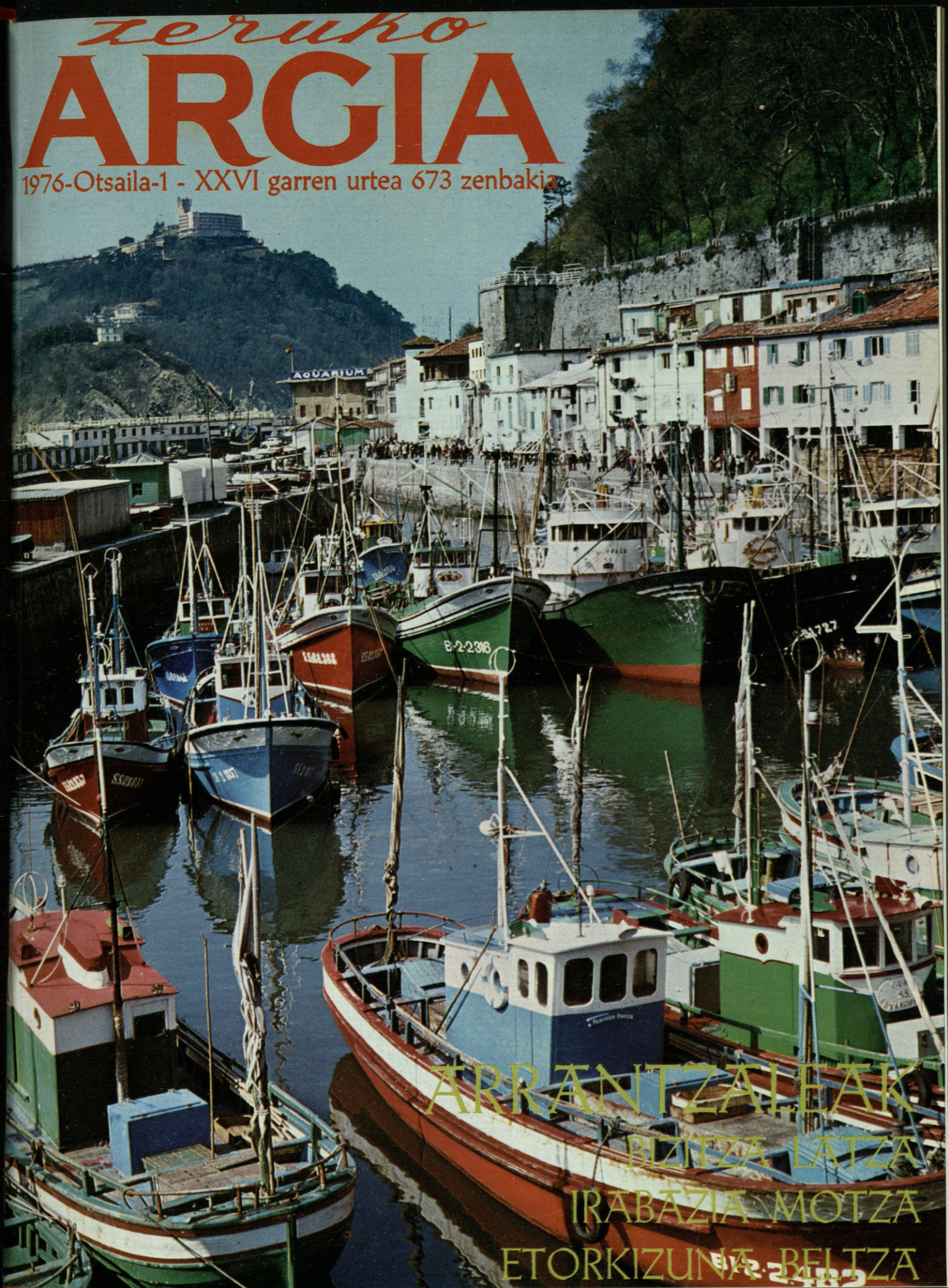

zeruko **ARGIA**

1976-Otsaila-1 - XXVI garren urtea 673 zenbakia

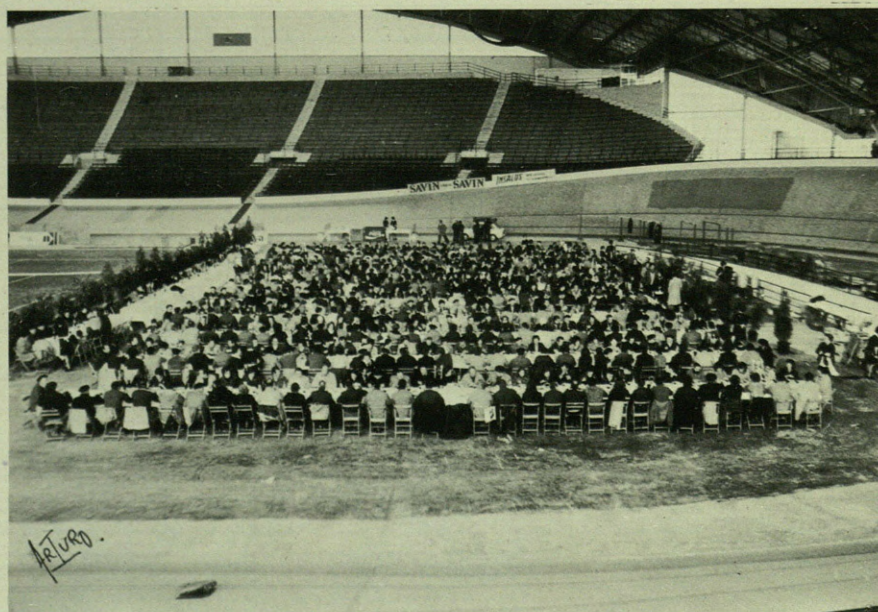
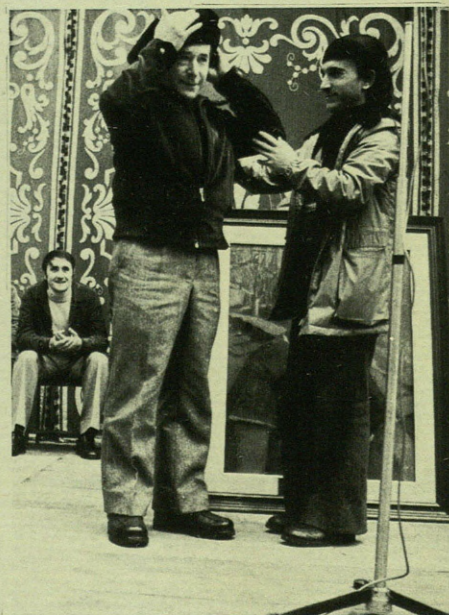
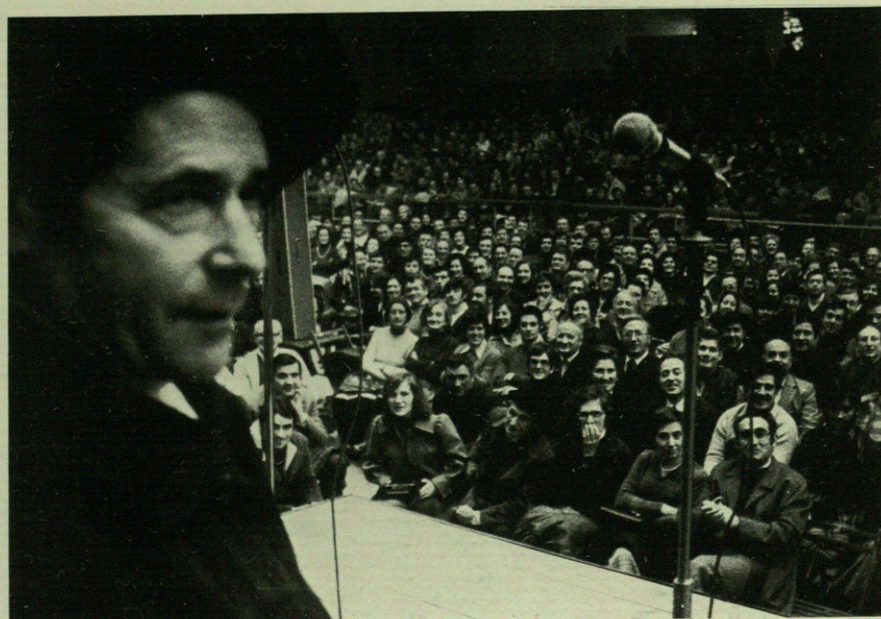
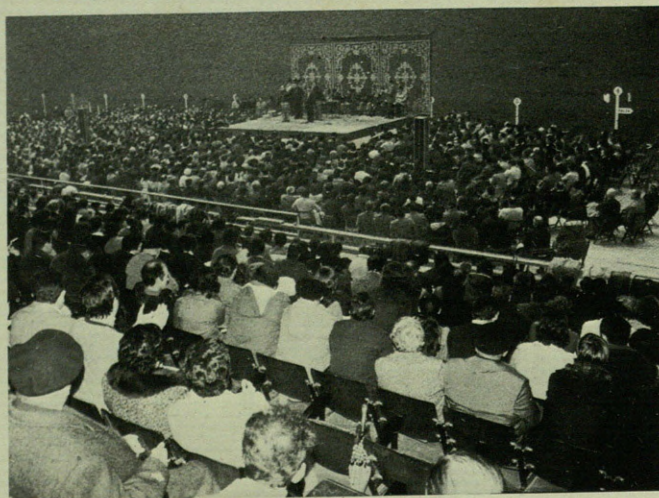
ARRANTZALEAK

BIZITZA LATZA

IRABAZIA MOTZA

ETORKIZUNA BELTZA

LAZKAO-TXIKIRI OMENALDIA

LAN KIDE AVREZKIA

CAJA LABORAL POPULAR
SOCIEDAD COOPERATIVA DE CREDITO

AZKEN BERRIAK

LIZASORI OMENALDIA

Iragan da Lazkao-Txikiri egin zaion omenaldia. Ez zaio ahaztuko egun hori Joxe Miel Iztuetari.

Hogeita hamar bertsolarik egin zioten bertsozko agurra eta gorasarrea Lazkao-Txikiri, bertso saioa hasi aurretik.

Bertso saioa, Lopategi, Azpillaga, Xalbador, Joxe Agirre, Joxe Lizaso, Igartzabal, Arozamena eta Mitxelena-ren gain izan zen.

Herrian dabilen amnistia eskearen oihartzun izan zen, kanpo eta barru, BALDA pelotalekuan. Herriak bizi duen giroa nabarmendu zen bertso saioan.

3.000 lagun bilduko ziren BALDAN Lazkao-Txikiren omenez bertsoak entzutera. Bazkaltzera, berriz, 700 lagun. Elurak beldurtu ez bazuen jende gehiago ere bilduko zen igandean.

Erregaliz ere ondo osatua geratu zen gure Lazkao-Txiki. Mundu guztiak oparitxoren bat egin nahi izan zion. Berebilak konpontzeko diren taillerrek ez dakit egin zioten ala ez. Baina egin behar lioteke, Lazkao-Txikiren omenaldia etortzeagatik bazterra jotako kotxe bat baino gehiago izan bait zen.

Erregali kontuan ari garenez gero erregaliak aurten egin diren bezala egiteak bereizketak sor ditzake bertsolari omenduen artean. Ederra bezain arriskugarria gerta daiteke.

Hurrengo omenaldirako Joxe Lizaso azpeitiarra izan da aukeratua. Azpeitiko herriari ez ahal zaio futboleko ekipa eta herriko banda eta guzti etortzerik bururatuko behintzat, baldin bait ere.

ARTURO argazkilariarenak dituzu bestaldeko argazkiak. Egunaren ederra begiz ikusi dezazun eskaintzen zaizkizu.

III ORIXE SARIA

Añorgan, otsailaren 8an, goizeko 11,30etan eta arratsaldeko 5etan izango da. Bertsolari gazte hauek hartzen dute parte: Enbeita Jon, Mañukorta, Narbaiza, Murua, Attola, Etaluze, Agirre Bittor, Zabala, Mendiburu eta Alkat bertsolariek.

Zepai Sariko azken egunean lehia-tu ziren Zeberio txapelduna ez beste guztiak datoz, beraz. Alkat ipar aldekoak osatzen du hamargarrena.

ZESTOAN BERTSOLARIAK

Otsailaren 7an, gaueko 9,30etan, ELIZONDO zineman.

Xalbador, Mattin, Azpillaga, Lopategi, Agirre eta Gorrotxategi dira bertsoetan ihardungo dutenak.

HAIZKOLARI TXAPELKETA

Urtarrilaren 26an Donostian zebiltzen hiru australiarrak. Jasotako diruak bertan utzi arte hemen ibiltzea erabaki dute nonbait. Mundu guztia dirua kanpora bidaltzen ari den garai honetan eskertzekoa da horrenbeste kontsiderazio.

Dena den beste haizkolari txapelketa bat izango da urtea bukatzerako. Kanadako kontra izango da hurrengo, Abenduan jokatu omen. Baina aurrez hemengoan artean jokatu da.

800 MILA TXAPELA

Kanadako olinpiadarako 800.000 txapela eskatu zaizkio Tolosako Elosegiri.

Txapeldunak eta txapelak urritzen ari zaizkigun garai honetan honelako eskariak. Beti kale.

ARGIA

Jabea:

Nafarroa, Kantauri eta Aragoiko Kaputxinoak.

Burlada, Kale Nagusia, 50-1

Donostia, Okendo, 22

Telf. 41-95-88

Zuzendaria:

Kaietano Ezeiza Iturriza

HARPIDE SARIA:

Barruan 600 pezeta

Korreo batasuneko herrietan 800 pezeta

Atzerrietako beste herrietan 1.100 pezeta

Airez 1.700 pezeta

Salmenta (ale bakoitza) 20 pezeta

Moldiztegia eta idazkola:

«Graficas Navasal»

Camino de las Canteras, s/n.

IRUIÑEA

D.L.: 80-1963

NON ZER

POLITIKAZ	5-6-7-8	
BASERRITARRAK	10	---
SINDIKATOEN EGUNGO BIDEA	11	---
ELIZA	12-13	--
ARRANTZALEAK	16-17-18-19	
FEDERIKO ZABALA	21-22	--

Iruñeko inprimatzegietan huelgak irela eta atzeratu da ale hau

ETXEKO - ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE
ARROPEI ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'dezu
ATOMIZADO LAGARTO — jabola erabilili beti
Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — jabola bear dezu erosi!

JABON LAGARTO, garbiketarako jaboi bakarra
Etxeko-andrearentzat neskamerik egokiena.

¡JABON LAGARTO!

NORK KUKURRUKU!!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

..Ez. FAGOR'ek

sukaldian

ORMAZABAL - DAR DUNIXI

ETXEGINTZA TA ETXE - TXUKUNKETARAKOAK
URALITA ORDEZKARIA

TOLOSA

Urrutizkiñak:

Etxekoa: 65 19 60

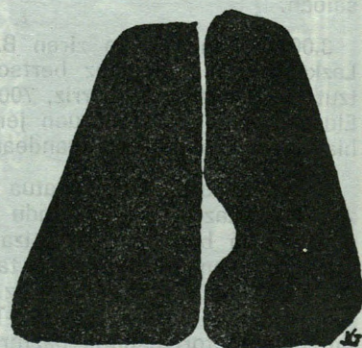
Landolakoa: 65 19 33

URRETXUA

Urrutizkiña:

Landolakoa: 67 17 84

ERAKUSTOKIA: Tolosa'n - Zumalakarregi, 7'gn

ATE OPAIAK

GAI TA IRUDI POLITENAK

Victor Pradera, 2
(Esquina Zubieta)

DONOSTI

GIZON, EMAKUME ETA HAUR MOLLARRI JANTZITEGIA

lñurritza

Zarautz

YOGUR

GURELESA

GOGOZKOENA

BELDUR-IKARAZ

Zenbait gertaera eta jokabideren berri eman nahi duen aldizkariari une eta ordu estuak heldu ohi zaizkio. Behar bezalako askatasunik ez denean are eta estuagoak.

Ez da erraza gure egoeran zenbait gertaera eta jokabide behar bezala aztertzea. Gure egoeran herriari iritzi jator bat eskaintzea zaila da benetan. Herriaren zerbitzutan ihardun nahi duen aldizkariak, ordea, ezin diezaioke egiteko horri muzin egin.

Guk geuk ez dugu gizonaren bizia arriskuan jartzen duen bortxakeriarik nolanahi onartzen. Inork ez du helburu bezala onartzen, noski. Baina guk, helburu zuzen eta zor zaizkigun eskubideak lortzeko helbidetzat ere ez guke onartu nahi.

Halere helburu zuzenak lortzeko bortxakeria bide-laguntzaz hautatu dutenei errespeto haundia diegu. Errespetoa baino zerbait gehiago ere bai. Jendea esnatu eta kezkarazi dute. Euskal Herriari erantzun egoki bat eman behar zaiola aitortzen diote Euskal Herria ukatuz ari zen zenbait jenderi. Eta abar, eta abar.

Garbi gera bedi: bortxakeriarik ez dugu onartzen. Baina hau ere garbi gera bedi: bortxakeria ondorez baten fruitu da. Lehendik bazen gaitz txar batek sortarazten du.

Guk gu izan nahi dugu. Baina guri gu izaten uzten ez digunik ere bada, ordea. Hor da gaitza. Hor da okerra.

Eta gu nor garen eta zer izan nahi dugun geuk erabaki behar dugu. Beste inork ez digu nor garen eta zer izan behar dugun erakutsiko. Gure herriak bere ordezkariak eta erakundeak behar ditu. Gure herria ez da guraso babesa behar duen haurra. Gure herriak bere etorkizuna erabakitze-ko eskubiderik badu.

Eskubide hau urteak joan eta urteak etorri ukatzen zaionak zer egin behar du? Bere burua hiltzen utzi? Zeren eta noren izenean eska diezaiokegu honelakorik herri bati? Hil beste salbaziorik ez ote du? Bizirik irauteko biderik ba ote du?

Hil ala biziko burruka horretan bortxakeriazko bideari heldu dio zenbaitek. Onskarria ez bada ere konprenigarria da guretzat bederen. Bide hori hautatu dutenek iritsiko ote dira beroiek nahi duten lekura? Ala beroiek inolaz ere nahi ez zuten lekura eramango ote ditu bortxakariaren zurrundi-loak?

Dena den bortxakeria helbidetzat hartu duenak inork baino hobeto neurtu behar ditu ematen dituen pausoak. Konturik izan ez dutenik ezin dezakegu esan. Ekintza aukeratzen jakin izan dute eta herriari arrazoiak eman dizkiote. Larridura bat sortarazi izan dute.

Gure bakezko bideak hain hutsalak eta ahulak izan diren bitartean ez dezakegu beste bide batean lanean ari denik gaitzets.

Oraingo honetan, ordea, azken aldiko zenbait ekintzatan, errazkerian eta zabarkerian jausi direla dirudi. Herria ez da lo une honetan. Ari da eta badabil. Beste ekintza mota batzuetan dihardu. Eta azkeneko bahiketa hau desegokia eta desgaraikoa iruditzen zaio herriari. Ume bihurrien jolasa.

Halere une bateko pauso txar baten arazoa baino sakonagoa da gure ustez gure arteko arazoa. Talde batek jo dion soinu eta doinu dantzari egin du gure herriak, azken urteotan. Soinu-jo-leen erruz baino isilik egon direnen erruz gehiago gertatu da hori, noski.

Une honetan, ordea, beste heldutasun batera eta beste joku batera iristen ari da herria. Ez buru eta ez hanka ez duen lana iruditzen zaio azken ekintza hau herriari. Familia bat bakarra larritu eta aztoratu duen ekintza arina eta zabarra.

Noren zerbitzutan egin da? Herriaren zerbitzutan? Erakunde baten zerbitzutan? Ala erakunde horretako taldetxo baten zerbitzutan? Eta nork jasoko du arinkeria horren fruitua? Herriari bere bi-dean «esti» ala «aida» esan eraziko dio. Aurrera ala atzera egin eraziko?

Dena den gure egoera larri eta zatituaren fruitu da. Gure norkerien, alferkerien, zatiketen eta ahulezien salaketa eta gaitzespen bilaka bedi. Elkarbide eta indar berri baten hazi izan dadila.

ETENA DONOSTIAKO LIZENZIATU KOLEGIOAREN BATZARREAN

Peritos Eskolako aretoan bildu ziren urtarriaren 24ean «Filosofia, Letras y Ciencias» kolegioko lizentziatuak. Urtero egin ohi den hoietako batzarrea zen. Aurreko egunetan, kolegioko mahaiaren dimisioa eskatuz, lizentziatuen artean ibili den idatzia aski izan da batzarre honetako giroa txartua zegoela adierazteko. Berrehunen batek izenpetu omen du, da-goenekoz, eske hori.

Iazko eginkizunen zerrenda eta gas-tuen berri mahaiak agertu orduko, batzarkide eta mahaikoen artean etena sortu zen. Iazko batzarrean azaldu ziren kolegiatuen eskabideez ezer gu-txi agertzen zen memorian. P.N.N. deitu irakasleen lan sekuritatea lor-tzeko, hoi lan-ituna edo tratua ze-rartzeko edo ikasgela bakoitzeko ikas-leen neurria edo kopurua gutxitzeko, zer egin du mahaiak?

Hori izan zen mahaikoei zuzenduta-ko lehen galderra. Atorrasagasti jau-nak zuzentzen dituen mahaikideek, Va-lladolideko distrito mailan azaldu omen dituzte arazo hauek. Baina, bienbitar-tean, P.N.N. saileko irakasleak beren arazoez hitzegiteko biltokirik gabe izan dira. Kolegioaren babesak ez die ezertarako balio izan beren bizibide-tik uxatuak izan diren irakasleei. Ko-legiatuen behar burokratikoak baka-riek erantzun diete mahaikoek.

Bostehun lizentziatuetatik ehunen bat bilduko ziren. Etorri gabekoen konfirmadeara bildutakoena baino ha-undiagoa izango zela esateko lotsarik ez zuten izan mahaikoek. Hau esanik, erdi gaixorik zen mahaiko batek, me-moria eta presupuesto berria batza-rre hartan ez onartzea umekeria bat zela adierazi ondoan, biltokitik alde-gin zuen. Kolegiatuen kezkei erantzut-eko eta proposamendu gisa batzarre-ari eskaintzeko ez zen gauza izan ma-haia. Bildutako jendeak berak molda-tu behar izan zuen hortik aurrera, ahal zuena egiteko.

Irakasle kolegio hau Euskal kultur bidean beste zenbait kolegio baino atzeratuago eta motelago ari dela esaten baldin badugu ez dugu ezer berririk esango. Euskal Herriari ira-kaskuntzak ekarri dion hondamendia garbi ikus daiteke noa. Lizentzia-tuen Kolegioa ez da euskaldunen au-rrean duen egitekoaz oraindik ohartu. Herrien eskubide kulturalaz, ikastolak baztertzeko egiten diren eginahalaz eta kolegio honek gaztelania hutsa erabili az egiten duen kalteaz mintza-tutakoan, txalo berorik jaso zuen, ba-tzarkideen aldetik, L.M. Muxikak.

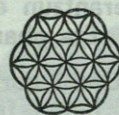
Mahakide bat, «Movimento»ak izen-datutakoa bera, bakarrik ausartu zen kontra ateratzen. Hura ez omen zen mitina egiteko lekua.

Herriaren alde ihardun behar luke-en Elkarte honetan, badela zereginik aski, ondo jabetu ziren bildutakoak.

Aurrera begira, Errenteriako Institu-to ko irakasleen promosamenduak onartu egin ziren. Hilaren 28an, Mi-nisterio mailan, P.N.N. sailekoek Ma-drilen duten bilkuran agertuak izango dira Kolegioaren izenean. Gipuzkoako irakaslearen zenbait behar agertu-ko da: Batxiller mailako ikastetxeeta-ko martxan irakasi eta gurasoen par-te hartzea; herriko eta hauzoetako arazoei ikastetxeko ateak zabaltzea; irakaskuntza mailan Herrien eskubi-deak betetzea; irakaslen lan sekuri-tatea eta irakaslegoari buruzko legea baztertzea.

Laster jorratuko ote dira hemen Ma-drilen jorratu behar diren gai hauek? Mahaikideek ez dira horretan ere bat. Kolegioaren premiei erantzun ala... Beroiek aukera bezate. Otsailaren 14-erako eman behar dira lehen erantzun-ak.

Euskal Unibertsitateak bereganatu-ko ote ditu kolegio honen ahaletinak? Dena den hurrengoan ez omen zaie, oraingoan bezala, Batzar-agiriaren libu-ruk ahaztuko.

NORENIZENTASUNA!!

Karlos Santamariak

Bizkai eta Gipuzkoa Probin-tzietan «Antolamendu» berri bat prestatzen ari da, dirudienez, oraingo honetan.

Hori da, behintzat, egunkarie-tan irakurri berri duguna.

Berri hauen arabera, Gober-nuak batzorde bat izendatu du, lehen bai lehen lanean hasiko dena.

Horren gainean, zenbait hots, susmur edo esan ere entzunik gara. Esaten denez, paper eta proiektu batzuk prestatuak dau-de, eta idazki horik zirkulu se-lektoetan ibiltzen hasi dira, es-kuz eskuz, situazioaren nagusiek zuzenketak eta proposamenduak egin ahal ditzaten.

Baina neri ez didate ezer esan. Alegia, ez neri, ez zuri, ez halakoari, ez urliari, ez jen-deari, ez populuari, hitz batez, ez herriari, herriari ez zaiolako ezer esan oraindik, eta inork ez daki noiz esango zaion ere.

Eta hemen dator nere kezka eta nere galderra.

Probinntziaren gauzak lotuz eta

deslotuz ari direnak, noren ize-nean ari dira?

Zein da beren errerepresentati-bitatea?

Beren norenizentasuna, nondik datorkie?

Baldin agintariak «por con-quista» delako jokua bidez jokatzeko jarraitu nahi badira, on-gi dago, nahiz ongi ez izan.

Baina demokraziaren jokua jokatu nahi izatekotan, hori ez dela bidea, esan behar dugu.

Honelako garrantzia duen ara-zo batean garbi jokatzeko, ez batzuen artean, baizik guztien artean jokatu behar da.

Nere ustez oraingo antolamen-duak, bihar nahiz etzi beharrez-ko egiaztasuna eta eragintasuna izan dezan, lanean parte hartu-ko duten bizkaitarrek eta gipuz-koarrek, herriak emanik hartu behar dituzte beren botereak.

Eginkizun honetan herriaren izenean jokatu behar da beste-rik ez.

Eta hau da, hain zuzen ere, es-katzen dugun norenizentasuna!!

EKINTZA ORAINTXE

Fraga Iribarnez pentsatzen egonda gero, ia abiatzen naiz, tira, hortaz artikulu bat egitera. Neure artean esan dut ordea: «Zurikatzaile bihurtu haizela esango diate». Horregatik erabaki dut gaiari beste taxua ematea. Izan ere Fraga Iribarneren kasua oso inportantea da edozein modutan. Nortasun izugarritzkoa da. Ederki erakutsiak ditu bere gaitasunak Gobernua osatzean: lau edo bost baitira bere aldeko edo taldeko ministroak.

Puntu hau ausnartuz, neure buruari nioen jende bizkorra dagoela munduan, zalantzarik gabe, eta batipat politikoen artean. Fraga Iribarneren bizitza irakurri besterik ez dago horrezaz jabetzeko. Ikasle txikia zenez gero dena azkar eta egoki egin izan du. Katedratiko ere gazteenetakoa zen. Diplomazia eta beste karrera zailak batera estudiatu ditu. Idazle iaio eta jakintza zabaleko gizona da.

Lehenengo mailako politiko gehienek, nonahikoak direla, ez ahal zaie zeredo-zer falta? Badirudi ezetz, baina baliteke baietz.

Ez ahal dute nabari halako urrutitasuna herriari buruz? Politiko ez diren intelektuak deitu askori ere ez ote zaie beste horrenbeste gertatzen? Halako hostasuna dute. Agian bizi izan dira beren ikastaldi luze, bihurri eta korapilotsuetan urte eta urteetan, liburutete haundien erdian, filosofía ilunak harrotzen, eta zentzu honetan herri-rik kanpora, herriaren nahiez ahazturik egonak dituzu, herriaren taupadak entzun gabe, beti goiko sail batekoak izaki, langile kutsu gutxiokoak. Nere iritzirako hau izan daiteke beren akats ezagugarria, herritasunaren falta, nahi gabekoa gehienetan.

Fragaren bigarren deitura Iribarne da. Zer esan nahi du iribarnek? Lopez Mendizabalek dio garo, ihastor, iratze lekuaren beko alde dela. Mitxelenak, aldiz, (h)iritik, «villa»-tik datorrela. Dena den, gaurko honetan ari dugun arazora zuzenduz, herriaren barrera esan nahi duela jarriko dut, herria bi zentzutan hartzen delarik: herri, etxe pila eta askoren bizitoki bezala, batetik; eta bestetik, populu, herriarrak, jendea bezala.

Horretxek argiro dio, bada, politikoei egin behar luketena: hiribarnen, herri-barrenen bizi, herriaren bihotzari so egin, herriaren eskabideak aditu, herri jendea maitatu.

Gehiagorik ere erantsiko dut. Herriaren berotasuna bertatik bertara

sentitze honek benazko ezagutza dakar. Beste gaiez hain jakintsu direnek kale egin ohi dute herri hurbiltasun honetan. Herriarekin sentitzea berriz ailegatze bat, helduera bat da eta abiapuntu ere bai. Ailegatze bat, orduan herriak bere politikoak gehiago ezagutzen ditu, beroiekin harremanetan ibil daiteke, Gobernuak zertan iharduten duen badaki, agintea estima lezake, topaketa gertatzen da. Abiapuntu bat ere: herria ezagutuz politikoek bere jakituria aberastu egiten du, agindu-era berri bati hasera emateko erraztasunak ditu, lege eta arauen pisua hobekiago neurtzen du.

Hau pixka bat sakonduz gero, ikus genezake zein mesedegarria den elkar-bide hori nazioaren errealtatetik urruti agintea egon ez dadin, gizartetik boterera leize eta amildegirik gerta ez dadin. Demokrazi zintzo batetan komeni den bezala, Gobernutik herri-tarregana eta alderantziz doan bi-deak zabal-erosoa izan behar du.

Aipaturiko hostasun edo urrutitasun hori urteek larriagotzen dute. Urteak ez baitira alferrik pasatzen. Urteek gogortasuna dakarkigute, mugitzeko gogo eza, ixilaldia. Berrogei urte. Benbat lano ordutik! Zenbat ur eta zikinkeria zubipetik!

Hemen, kanpoan bezala, anai-gudua ezagutu ez dutenak dira gehienak, geroz eta gehiago. Hartan ibiliak gutxiak gara. Geroz eta gutxiago. Hau du gu bizi-lege. Bada ordu, beraz, gehien-goak lema har dezan itsaso zabalaren aurrez-aurre. Bada garai gehien-goak zuzendaritza beregana dezan gure elkargo, alderdi, talde, egitura, aiantamientu eta diputazioetan. Hostasunak eta urrutitasunak ken ditzagun geure artetik ere. Ager daitezela gazteak, mutil eta neska, bizimodu triste zaharra aldatu eta berri, alai, hobea bihurtzeko.

Kontuz gero! Konpreni ezazue ongi.

Ez diot: «Kanpora ikusiegiak». Badiot: «Leku ikusgabei».

Ez diot: «Kanpora zuhurtasuna». Badiot: «Leku asmamenari».

Ez diot: «Kanpora erantzukizuna». Badiot: «Leku kementasunari».

Ez diot: «Kanpora zaharrak». Badiot: «Leku gazteei».

Ez diot: «Kanpora pentsamentua». Badiot: «Leku ekintzari».

Ezinbestekoa dugu hori betetzea gure elkarteek gaurko Euskal Herriaren egiazko irudia izan dezaten. Bakarrik batzuen eraginketa euslarietara eta besteen indar dinamikoetara eskerrak hel daiteke gure Herria merezi duen goitasunerara. Berrogei urte joan baitira. Ask, noski, ikuskizunak eta ikusleak zeharo aldarazteko.

Gazte bultza-berria dela medio, taldeen arteko zerikusi eta harremanak ugalduko dira gutxienezko, txikienezko egitarau bat onar dadin, hor amnistia, desherriaratuaren etxera itzultzea, euskal berjabetasuna eta abar sartzen direlarik.

Eta gero, monopolio eta azpijanik gabe, egitaraua kunpli dadin saiatu behar litzateke eginahal gogorretan, baina beti ere gizabidetsu, legearekiko begiramenez, modu onean.

Eta ekintzak ekintzari erantzun diezaien, Gobernuak, herriaren arnasa bideratuz, aldakuntzak hitzen mailatik dekretu eta egiteen maila zehatzera eramango ditu, herri-egia eta aginte-egia bat izan daitezen. Euskal Herriak Gobernu honengan ezarritako esperantza gal ez dadin.

Bada garai bat urratzeko eta garai bat josteko.

Garai bat isiltzeko eta garai bat hitz egiteko.

Gure garai honi ekiteko garaia da: Ekintza oraintxe.

Gure kanta ezagunenak dioenez: «Guztiok bakea dezagun».

I. BUJANDA

TXILE ALDAKETA BIDEAN BAINA...

Bi urte hontan, Txile, beste zenbait bezala, diktadura zuriaren azpian bizi da. Bi urte hontan Pinochet militarra da Txileko buruzagia. Baina gauzak ez dira lehenean. Bi urte hontan egoera ez dela aldatu pentsatzea ez da egokia.

Aldiz, Pinochet buru zelarrik, Txile militar talde —«Junta»— baten menpean arkitzen bazen, gaur egun, batez ere, Pinocheten menpean diharduela esan behar da. Gizon honek agintaritzaz, gero eta gehiago bereganatu du. Hain zuzen, agintaritzan diharduten militarrek gero eta gutiago dira. Pinochet eta bere mutilak dira bakarrik.

Nolabaiteko aldaketa bada, beraz, Txilen. Aldaketa honen esanahia arkitu behar da. Esanahia atzemateko, Allendea hortzi zuen gertaera aztertzen hasi behar da. Allenderen garbiketa, krisia edo kinka baten ondorioa izan zen. Demokrata kristauen eraginaz batipat, estatu eta ekonomia-aren krisia sortu zen Txilen. Krisia horrek aginte hutsune erakarri zuen. Militarrei, hutsune horrek, aginte politikoa bortxaz hartzeko atea ireki zien. Horrela, lehengo politika egituren bizkar eta demokrata kristauen bizkar ere bai, militarrek aginte politikoa bereganatu, bahitu egin zuten.

Militarrak, agintea hartuaz, talde berezi batetan oinarritu ziren, Txilen zen talderik atzerakoienean, hain zuzen; herbesteko kapitalari itsatsia zegoen finantza multzo zaharkituan, alegia. Finantza multzo honen bidez, Txilek ez zuen eta ez du ekonomia aurrera ateratzeko biderik, industria sendotzeko modurik. Talde honek ez du Txile industrializatuko, bestela ez litzateke den bezalako taldea izango.

Pinochetek, hain zuzen, talde horri heldu zion eta talde horri itsatsirik

dihardu, egitura atzerakoi bat ezarriaz. Atzerakoiak deitu diot eta ez fazista. Izan ere, nahiz eta fazista egitura guztiak atzerakoi izan ez baitira atzerakoi guztiak fazista. Bi sistema horiek bereizi beharra dago. Eta Pinochetenari atzerakoi edo iraultza-aurkakoko dela esatea egokiago deritzat fazista esatea baino.

Baina militarren aginte bahitze horrek beste esanahia ere badu, sozialismoaren aurkakoko esanahia, alegia. Sozialismoaren aurkakoko mugimendua zen. Mugimendu hori ere burgesia tipian oinarritua zen. Burgesia tipiak bere irabazpideak murrizturik zituen Allenderen garaian. Allende izan ere, ez zuen asmatu burgesia tipiarenkin jokatzeko. Eta honek uzkur egin zion.

Burgesia nazional baten gabezia, mugimendua burgesia tipiak mugitu zuen. Gremioen jokoa ikusi besterik ez dago esaten dudaren arrazoia ikusteko. Gremio horien jokoa, fazista pentsamoldez igurtzirik behin eta berriz eta sarri askotan ere azaldu zen.

Burgesia tipiaren jokabidea ikusiaz, beraz, kapitalismoa indartzeko, militarrek agintea hartzea beharrezko bidea zela pentsa liteke. Kapitalismo hazkunde horrek, dirua biltzeko eta metatzeko beharra zuen. Dirua metatuz gero, Txilen errotutako herbesteko lantegiei merkatua irekitzeko modua egingo zitzaion. Merkatu nazional bat, gauza nolabait adierazteko, sortuko zen, gaur ez dagoen merkaturia hain zuzen.

Bi esanahi hauek —finantza multzoarena eta burgesia tipiarena— gauza batetan ederki uztartzen dira: herri gehiengoaren zapalketan, alegia. Gainontzean, jokabide desberdina dute. Batetik, Txile industrializatzeko bidea nahiz eta estatu fazista bat bitarteko izan, eta, bestetik, militar sistema finantzatan oinarritua, eta bertan burgesia tipia, langileria eta nekazari behartsuekin batera zama eramanez.

Nere ustez, Txilen gertatzen dena eta gertatuko dena jakiteko bi mutur hauk lotu behar dira. Bietatik, zein aterako ote da irabazle? Oraingo Pinochetek eta bere lagunak agintzen dute. Zurrumurruak ere badira ordea! Militarren artean zerbait ari da gertatzen. Eztabaida gogorrik ere izan da. Egoera bihurritzen ari da.

Pinochetentzat egoera bihurritzen

ari dela esateak, demokrazi bidea irekitzen ari dela ez du esan nahi. Oposizioa ikusi behar da horretarako. Oposizioa nahiko ahula da berriz. Demokrata kristauak eta Allenderen gobernu osatzen zuten alderdiak elkartzen ez diren bitartean, ezer guti egin daiteke. Baina elkartzeko biderik ez da ikusten. Freik horrelakorik ez du entzun nahi. Amets bat da Txilen Frente nazional batetaz pentsatzen aritzea.

Oposizioa elkartzen ez den bitartean militarrek ez dira izutuko. Demokrata kristauak berak ere nahiko zaiturik arkitzen dira. Frei eta alderdiaren eskuia badute zenbait militarrekin harremanik, alderdiaren ezkerre onartzen ez dituenak, alegia. Arellano Stark militarrek Freirekin lotura bat baino gehiago badu; militar hau izan da Pinocheti gogor egin diona. Kristau demokrata alderdietan nahiko kontradizio izan ohi da, eta Txilekoan ere bada nahikoa. Eskuira bezala ezkerre jo dezake. Momentuan, esku aldera jotzen du. Frei dagoen bitartean jo ere eskuira joko du.

Beraz Txilen aldaketa zurrumurruak direla eta ez pentsa Frei tartean dabilen bitartean demokrazia sistema bat bapatean sortuko denik. Egoera ekonomikoa nahiz politikoa aztertuz estatu gogor bat, fazista girokoa sortzeko arrisku gehiago dago.

Fazista giro horretatik ekonomia, kapitalista giroan, indartzeko biderik bada. Txileko militarrek nazionalista direla, ez da ahaztu behar. Nazionalista pentsamolde horretan Pinochetek hartu duen bidea, gogozkoa ez dutela ere pentsatu behar da.

Nere ustez, momentu motxerako behintzat, etorkizuna militar nazionalista fazista eta eskuiko kristau demokraten artean egingo den uztarketa horretan datza. Uztarketa honek, momentuan behintzat ez du demokrazia-rik ekarriko. Represioa, agian, gutitu egingo da eta sistema bigunduko. Horrek ez du esan nahi, demokrazia giorik sortuko denik. Une honetan, Txilen demokrazia ezartzea zaila ez ezik ezinezkoa dela pentsatzea, egokiagoa dela uste dut.

D. UNANUE

KISSINGER

ESKU HUTSIK EDO...

Brejev eta Gromykoekin hiru egun pasa ditu Kissingerrek Mosku aldean. Zer atera duen jakiten erraza ez izan arren bapateko iritzia ez da oso egokia. Zertarako joan den galdetzen duenik ere bada.

SALT arazoari-zerbait egin duela ukatzerik ez dago. Baina lortu duena zerbait bada, modu horretako armen kantitatea gutierazteko bidea egin duelako, ez da ordea beste munduko gauza, bi haundi maundiak mundua erraz txikitzeke tresnak eskuan izaten jarraitzen dutelako. Beraz alderdi honetatik zerbait egin arren ezer askorik ez da ordea.

Angolako arazoan ez du ezer lortu. Brejev bere posturan jarraitu du. Nonbait Kissingerri arazo honetan jarraimonik ere ez omen zion egiten. Honek egiten zizkion galderei ere harek ez omen zion erantzun ere egiten. Izan ere gudua irabazita edukirik nola burua makurtu!! Kissinger azkarra izango da baino... Espainiako arazoa askoz errazago izan da nonbait.

SUIZA

ETA ESPAINIA

Espainiarekiko erabakirik zuen arma enbargoa kendu berria du Suizak. Urilaren 21an hartu du delako erabakia. Lehen kontratua eginikako armei dagokie erabakia. Kontrato berririk egingo denik ez da esaten. Lehen, izan ere, kontratua izenpetutako armei Suizak enbargoa ezarri zion. Arma horiei zegokien enbargoa bakarrik kendu da beraz. Ez da guti.

LIBANON

BEREALDIA

Barealdiak bake bide izango dela pentsatzen da. Herrikideen artean barealdia sartzeko siriarrek sartu behar izan dute. Hauen bitartekotasunari esker konponketa batetara iritxi dira. Konponketa honen bidez Libanok zaitzeko eta bi estatu sortzeko zuen

arrixkua uxaturik gelditzen da. Barealdia israeldarrei ez zaie komeni. Libanon gudua ari den bitartean palestinoen erasoaren beldurrik ez bai dago.

Dena den gudu hau Israelentzat ona izan da. Palestinoek ahultzeko bidea izan da. Jakitekoa litzake Israelek eraman duen azpi jokoa. Israelek dena ez lortu arren gudu horrekin bere burua segurago sentituko du. Etsaia zatitzea beti da beharrezkoa.

RUSIA

ETA KAZETARITZA

Rusian izparrengien zabalkundearen ardura duen Prokofiev jaunak dioenez Rusian sartaldeko izparrengiak saltzeko eragozpenik ez omen dago. Hain zuzen, hamazortzi egunkari saltzen omen dira. Berri honi Le Monde egunkariak erantzuten dio berrogei ale bakarrik saltzeko eskubidea duela adieraziaz. Horiez gain Rusian 232 harpidedun omen ditu. Harpidedun gehienak enbajadatarako gizonak izanik.

L'Humanite Frantziako alderdi komunistaren aldizkaria ere arkitu omen leike Rusian ere. Noizbait aldizkari honi Rusiako zerbait kritikatzeko burutzen baldin bazaio ordea aleak ez du mugarik pasatzen. Irakurleak kritiken berri jakiteko modurik ez du beraz. Bakoitzak epei beza...

ESPAINIA ETA EUROPAKO ELKARTEA

1973 urteko Urilaz geroztik Europako Elkarte Ekonomikoak Espainiarekiko harremanak mozturik zituen. Egoera aldatu delarik elkarriketaren berriro hasteko asmotan dira. Elkarriketa horiek nola moldatu Otsailaren 9an erabakiko dute. Harreman hauek bati-pat komertzioko arazoez izango dira.

Komertzioko arazoez izan arren Britaina Haundiko ministroak ez du pausoa azkarregi eman nahi. Lehenik, honen ustez, Espainiako buruzagiak demokraziaren zale direla erakutsi behar omen dute. Demokraziaren alde erabakiak hartzen diren neurrian harremanak estutu behar omen dira eta ez aurrez.

BELGIKA

Le Moniteur aldizkari ofiziala bi hizkuntzetan ateratzen da: frantzes eta neerlandesez. Frantzes eginikakoa aldizkariaren ezkerretik ateratzen zen orain arte eta neerlandesez eginikakoa eskubi aldetik berriz. Hemendik aurrera alderantziz izango omen da. Justiziako ministroak hartu du erabaki hori, inor mindu ez dedin. Datorren urtean berriro ere lekuz aldatu egingo dute. Horrela urtez urte aldatzen joango dira. Horrela bi izkuntzak berdin errespetatzen dira.

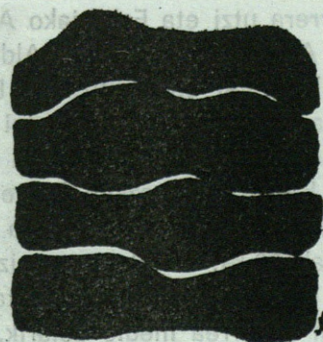
IRLANDA

IRA mugimenduaren bi taldeen artean asarre gogorra nabari da. Hil honen 17. eta 18. an IRA ofiziala deritzan taldeak egin du bere batzar nagusia. Talde hau, marxista bidea jarraituz, Rusia zale da batipat.

Talde honen buruzagiak beste taldekoen jokabidea gaitzetsi du. Beste taldekoek provos deitzen zale. Ekintza gogorrenak talde honek egin ditu. Azken aldiko odol ixurketa ere talde honek egin erazi zuen.

Talde ofizialaren ustez Provos taldea geroz eta kaltegarriagoa ari da bihurtzen. Odola ixurtzeko beste ekintzarik ez omen du egiten. Itxuraz aurrerakoa izan arren beren jokabidea arrunt atzerakoitzaz jotzen dute. Irten biderik ez duen jokabidea omen da.

Arrazoi zeinek ote du? Eztabaida hori Irlandan bakarrik ez da gertatzen. Ekintza ausarta egitea ez da nahikoa. Ausarta eta egokia bi gauza desberdinak dira.

LABORISTAK, ESKOZIA ETA EUSKAL HERRIA

Azkenaldi hontan, eskoziarrak eta galestarrak direla medio, bada zenbait istilu Britainia Haundian. Bi naziook, beren politiko, ekonomiko eta kultural eskubideak bereganatu nahi dituzte. Eskari hori dela eta, laborista den Britainia Haundiko gobernuaz buruz-buru egin dute, Britainia arras puskatuko litzatekeela eta, ez baitira prest horien eskariei erantzuteko.

Eskoziako Alderdi nazionalak, independentzia iritsi nahi du, nahiz eta horretarako bide bezala oraingoz estatuto autonomiko batez konformatu. Baina estatuto horren bidez eskubide ekonomikoak ere lortu nahi dituzte. Hori da hain zuzen Westminsterko gobernuak onartu nahi ez duena.

Gobernuak eskaintzen dizkienak hauk dira: bigarren mailako gizarte legeak egitea, botere administratiboa eta abar. Baina ez du onartuko, Eskoziako gobernuak bere interesak Europa Batuan erreprezentatzea. Bestalde, botere ekonomikoa Londresen gertatuko balitz, ezer gutxi lortuko luketela, esan genezake.

Gauzak dauden daudenean, Eskoziako jendea haserretzen hasi da, ez bakarrik jende xehea, baita zenbait agintari ere, nahiz eta hauk Alderdi Laborista-koak izan.

Bozak irabazi baino lehenago, laboristek Eskoziako eskubidei buruz, egundoko promesak egin zituzten; orain, boterea lortu dutenean, den-dena ahaztu bide zaie, Eskoziako askatasunari oztopoak jarri besterik ez baitute egin, lehen esan zituzten hitzak janaz.

Haserre honen ondorio bezala, Eskozian aukeratuak izan ziren bi diputatu laboristek beren Alderdia bazterrerara utzi eta Eskoziako Alderdi Laborista sortu dute. Alderdi berri honek, Alderdi Laboristaz lotura guztiak hautsi egin ditu, eta Eskoziako Alderdi Nazionalari beren laguntza eskaini diote, datozen hauteskundeetan Wilsonen alderdiari bozak ken diezazkion. Jakin beharra da, azken hauteskundeetan, Wilsonen alderdiak 36 % lortu zuela, eta Eskoziako Alderdi Nazionalak 30 %, honela izugarritzko aurreramendua iritsiaz. Oraingo Alderdi Laboristaren zatiketaz eta jendearen haserre medio delarik, Alderdi Laborista bigarren posizioa jaitziko litzateke Eskozian.

Orain azaldu dudanaren simila Euskal Herrian ere gertatuko dela uste dut. Erakusgarri gisa hor ditugu aurreko igande batean Gernikan bildu ziren hoiek. Lehenbizikoz, Euskal Herria erabat mugatu digute, 3/7 bakarrik onartzen dutelarik, eta ez izan zalantzarik, hauteskundetako beren programan hori bakarrik sartuko dela.

Gero, boterea lortzen dutenean, 3/7 hori guztia ezin eman izango da, zenbait problema, burokratiko eta abar sortuko baita, eta azkenik Urbian erreserbaren bat edo honelako zerbait emango digute, euskaldunok elkarrekin bizi gaitezen.

Batek esan zidanez, Nafarroak, 1936an, estatutotik kanpora geratzea erabaki omen zuen, eta ea nola sar daitekeen orain estatutoaren barruan... hori egitea herri baten erabakiaren aurka joatea dela eta, gainera, ez litzatekeela demokratikoa izango. Arrazoi horrek balio baldin badu, 1936. urteaz geroztik ere bozarik eman da, oso erabaki desberdinez, baina ez diegu kasu haundirik egiten, nahiz eta horiek ere herriaren erabaki izan.

Guretzat, Euskal Herria ez da Euskadin bilakatzen, hau hura baino tikiagoa izanik. Guretzat Euskal Herria, bere ekonomia, kultura eta politikaren jabe izan behar duen herri BAT da, eta gure arazoa ez da konponduko, isiltzeko emango diguten karamelo batez; hau egin nahi dutenen artean Gernikan bildu ziren hoiek daude.

Neure txoko hontatik, jende horri hau gogarazi nahi diot: ibil zaitezte kontuz, Eskoziakoa gerta ez da kizuen.

B. BAKAIKOA

Oharra: Joan den igandean, 18an, Eskoziako Alderdi Laborista berriaren aurkezpena izan zen. Izugarritzko garaitzapena izan zuen eskoziarren artean. Ea noiz gertatzen diren honelakoak Euskal Herrian.

zeruko **ARGIA**

BAKOITZAK HARPIDA BERRI BAT GEHIAGO EGINGO BALU ORDUAN BAI ONDO

IZEN-DEITURAK

ZUZENBIDEA

HERRIA

PROBINTZIA

EUROPAKO JOKABIDEA

Europako nekazarien kontuak, ezer asko ez badakigu ere, gure artean sarri aipatzen dira. Zenbaitek gure ezinbizi eta buruhauste guztiak, Europako merkatu batuan sartzen garenean, konponduko direla, uste du. Beste batzuetan, berriz, Espainiatik Europara saldu nahi zen jeneroren bat hartu ez dutelako edota bidean hondatu dutelako, hango nekazariak, beren kontua besterik ateratzen ez duten egosgogorrek direla, irakurriko dugu.

Seguru asko ez bat eta ez beste; ez hain on eta ez hain txar, ez da izango European nekazaritzari buruz daramaten politika. Nekazariak ere, ez dira hain kaskagogorrek izango; baina bestalde, ez daude behatza zupatzen, beren lanaren probetxua kanpotik harrapatzen uzteko.

Ikus dezagun, pixka bat bederen, Europako martxa.

Azken urte pare hontan, —gogor ezazu petrolioaren garestitzea—, krisisaldi latzean dago Europa. Petrolio eta indarra gutxitzeak, lana eskatu du eta honek, jakina dago, irabazpidea murriztu. Gerrikoa estutu behar. Hori gertatu zaio kaleko jendeari, nekazariak sortzen duen jeneroa jaten eta pagatzen duenari.

Zer egin dute nekazariak bitartean?

Estuasunak estuasun, jendeak behar hainbat janari sortu egin du, eta dirua bere balioa galduz joan den arren, asko garestitu gabe gainera.

Nekazaritzari buruzko politika jokabideari bi oinarri jarri zitzaizkion Erromako tratoan Europako merkatu batua sortu zenean:

—Nekazariok beste edozein lan-

gilek adina irabaz dezatela; baina hortarako utzi sistema zaharrak eta buruz, tajuz, lan egin dezatela, hau da, lurrari, makinari eta gainerako gaiak, eman dezaketenez zumu eta probetxu guztia atera diezaiotela.

—Bigarrena, jendeak, jaleak, euki dezala aukeran nahi hainbat janari, ez garestiegi eta behin jarritako prezioak iraun dezatela luzaro.

Orain arte inork ez ditu txartzat jo oinarri hoiek; gaur ere ontzat ematen dira. Inork ez du ukatzen bide hortan asko iritxi denik ere; baina zenbat harritzar eta zulo bidean traban! Zenbat kostata!

Europari nekazaritza garesti ateratzen zaio.

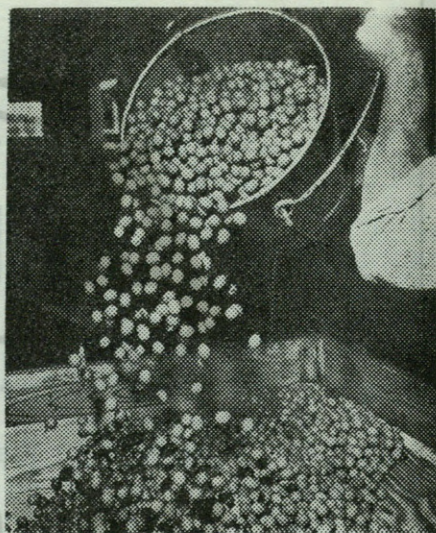
Europako gobernuak nekazaritzari laguntzen diru asko eraldi behar izan dute, 4.500 milloio dolar, alegia. Diru hori gobernuak nondik edo handik atera behar izan dute: kontribuzio, petxa eta abar; beraz zuzenean edo zeharka Europako herri-tarren bizkarretik eutsi zaio nekazaritzari.

Egia da hori. Halere europear asko oraindik ohartu ez dena, beste hau omen da: beste zenbait tokitako herri-tarren aldean ondo atera direla. Iparrameriketako herri-tar batek Europako batek halako bi ematen baitu, edo kentzen baitio, nekazaritzarako.

Gainera Europako herri-tar horrek, bestek baino merkeago, erosi ahal izan du zenbait janari. Esate baterako: 1974. abenduan mundu zabal-eko merkatuetan tonelada garia 234 dolar pagatzen zenean, European 154 dolarretan zegoen. Eta urte hortan bertan tonelada azukrea 1.080 dolar egitera iritxi zenean, European harrapatu zuen preziorik altuena 336 dolar izan zen.

Beraz European jokabide honek, beste askok baino hobeto eutsi dio zorieko «inflazioari».

Baserri haundiagoak nahi.

Ez pentsa horratik, Europako nekazaritzak oraindik ere buruhaustea franko ematen ez duenik.

Haragiak, esate baterako. Bolada batean eskas eta hurrengoan jan ezin ahala kutxa hotz guztiak beteta. Teknikoek diotenez, prezioak gora eta behera gehiegi ibiltzearen ondorena da hori. Horregatik, joan den urtean, prezioei bere galga batean eusteko neurriak hartu zituzten.

Esneak, ardoak eta olioak, berriz, beste iturri batetik sortzen dituzte problemak: hortan ari direnak baserri txikiak eta asko izatetik.

Europak orain arte daraman politika eta aurrerantzean, are ta gehiago, bultza nahi duena, baserriak gutxitu ainean, gelditzen direnak hazi eta zabaltzea da. Baserri haundi eta eroso batean langile berak gehiago ateratzen baitu; lurrari eta batez ere makinari probetxu gehiago ateratzen baitzaio.

Prezioak ez dira jaitsiko.

Eginak egin, Europako politikariak ez diote agindu jendeari, gaurak orain baino merkeago erosi ahal izango dituenik.

Kanpotik begiratuta, badirudi, European errazegi ixten dizkiela ateak beste lurraldeetako jeneroari, baina berek ezetz diote. Kanpotik ere, asko erosten dutela. Gainera azken bolada hontan milloio terdi tonelada gari eta 120.000 tonelada esnehaits eman omen dituzte goseak dauden lurraldeetarako. Aurreko boladan baino gehiago. Eta hori ez omen du beste inork egin.

Horra European kontuak. Ondo ala gaizki, bidea markatzen diete beintzat hango nekazariak. Ez litza-teke gutxi gure arterako.

JOSE ALKIZA

Sindikatoen egungo bidea

Estropadatan azken txanpak zer ikusi haundia du, txirindularietan azken esprinak duen bezalaxe. Eta une honetan, bakoitza bere gisa eta ahal duen neurrian, jo eta ke, bereak eta bi egin nahirik hor dabil.

Felipe Gonzalez haruntz eta honuntz, hango bilera, besteko hitzaldia, haruntzagoko mahai ingurua, Sozialisten Internazionalarekin jo eta su harremanetan. Tierno Galvanek ere zerbait lortu nahi luke, sozialisten monopolioa PSOEkoen esku geratuko ote den zalantzan edo. Camachok, Perkins lantegira joaterik ez duen horretan, nahiko denbora hartzen du bere kofradia indartzeko. Eskuin aldera jozten baldin badugu, tintoreriek ez dute aurrein hainbateko tintaketa lanik izan. Harrigarria, alkandoren eta txaketaren kolore aldaketa!

Eta guzti horiek, helburu nagusi batekin dabilta. Aldaketa bizi bizian gara: egungo aginte moldearen kontradizioa gero eta nabarmenagoa daitake, eta beste molde berri batzuk ezinbestekoak izango zaizkigu luzarorara gabe. Gogo txarrez ibili arren, agintariak erabateko pausu batzuk eman beste erremediorik ez dute izango.

Eta aldaketa hori prestatzen dihardute serio demonio. Politikan, eta zer esanik ez sindikalgintzan, lege babesa beharrezkoa da. Legepean geratzen diren taldetatik bestetara sekulako diferentzia nabarmenduko da luzarorara gabe. Ongi daki horren berri ongi zenbait taldek, eta eskapulario eta guzti ibiltzeko prest dira legearen babesa eskuratzekotan.

Hemen dago, gaur gaurkoz, joku nagusia, eta joku honetarako prestatu egin behar ditugu geure kartak. Inoiz isan izan dugun bezala, erakundeak iraun erazteko, gure gureak diren antolamenduak eskuratzeko eman behar ditugu pausorik nagusienak.

Geure politiko erakundeak baliarazi behar ditugu, geure kultur indarrak estrukturatu eta sendotu, geure sindikatoa langileriar benetan indartsu eta baliagarri gerta dakion ahalegindu.

Une honetan, eusko sindikatoaren egiteko gehiago hedatzea, zabaltzea, langile klase mailan sustraituz joatea, eta batez ere lege babesa, langile indarrak baliaturik eskuratzeko izango da.

Sindikato izeneko bertikalak langileriar ez dio sos erdi baten erantzunik eskaintzen. Horretaz ongi jabeturik dira bai horri eusten diotenak, eta baita bertan borrokarako asmoz, estrategiari jarraiki, sartu direnak.

Honek, beraz, ezin dezake inolaz ere iraun. Horregatik beste posibilitade batzuk baditugu esku artean.

Bertikalaren inguruan interes asko denez gero, horrek iraun dezan nahi duenik bai bait da, bertikala bera antzaldatzen saia daitezke, hots, repre-

go dugu. Betor sindikato bakarra, baina baldintza batzuk beteaz. Horiatarikoa, basean lortu beharrezko batasuna.

Sindikatoak hedatzerakoan, nazio bakoitzeko nortasunaz eta egoera bereziaz osatu behar dira. Garbi esanda,

sentatibidade bat gordeko duelakoan, oposizio indarrak bertan sar daitezten salatzea izango litzateke egungo agintarien gogoia. Hor ere, salto haundiegirik eman gabe, lehengo arrastoari jarraituz, nolabait eta muga estu barruan, sindikatoa aldatzea. Urardo merke bat eskainiko ote diguten beldur naiz.

Horregatik, geure erakundeak sendotu beharra. Horrelako joku batetan geurea zaindaz eta geureari iraunaraziz jokatzeko ez baldin badugu, gureak egin du.

Hortik aurrera ematen diren pausotan ere irizpide honi eutsi behar diogu. Sindikato unitario baten bila jo ala pluralismo bati leku eman, eztabaidan dagoen gakoia da. Sindikato bakarra ala gehiago?

Batasuna du indarrak nagusiena langileriak. Baina batasun hori, ez da indarrez edo dekretoz egiten. Langileak bere heinean eta borrokan lortu beharko duen zerbait da. Orduan, eta orduan bakarrik, gizalege bat eta manipulaziorik eza gordetzeko bidea izan-

geure etorkizuna erabateko pausoak emanaz landu behar dugu. Eskualde gisa estatuto bat ematea ez da aski, teorien egiten diguten aitortzak ez digu balio. Praktika behar dugu, eta horregatik gure erakunde beharra, eta horregatik Euskal Herrian finkaturik beste sindikatoekin lanean ariko den eusko sindikatoaren beharra. Honela ez bada, ez da sindikatoaren batasunerako biderik.

MIKEL UGALDE

KRISTAU BIDEA

Liburu haundi bat (II)

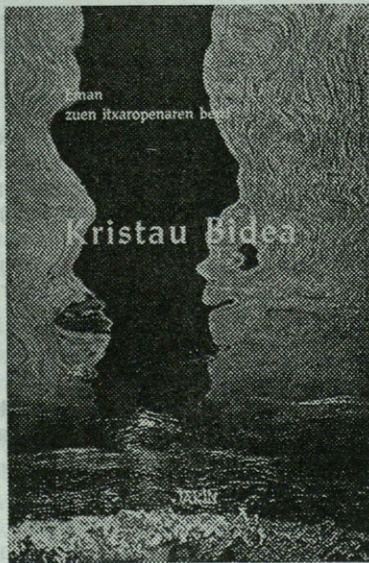
Aranberriker ZERUKO ARGIAN esan zuten bezala: «Edozein testo moderno euskaraz itzultzea berez da zail». Eta hau ez zen zailtasunik gutienekoa. Izan ere, beti esaten dugu, zer esaten dugun pentsatu gabe seguruenik, egia denak bezala erdia gezurra den harako zera: ezer landurik baldin badago euskaraz, erlijio gaiak direla. Badirudi, hori behintzat egia dagoela, esan nahi dugula horrekin. Axular eta, hor daude. Baina hizkuntzek beren eboluzioa dute, eta teologiak ere bai. Ez al dira Homero, Virgilio ta besteok ia hazaldi bakoitzean berriro itzultzen? Ez dago behin betirako itzulpenik. Belaunaldi bakoitzak bere hizkuntza du. Eta, beraz, bere irakurkera ta ikuskera du, aspaldiko «gauza bera» irakurtzeko ta adierazteko. Hizkuntzak bizirik daude ta buruak ez daude geldit. Eta horixe gertatzen da erlijio gaitan ere. Atzoko hizkuntza teologikoak ez du deus balio gaur, teologia bizirik badago behintzat. Beraz, ez da gehiegi izan, itzultzaileok eginda aurkitu dutena (bestalde, egina dagoena bilatzea ez da lan gutiagor). Gogor egin behar izan dute lan. Oso gogor.

Argitaldaria ez du lankideei zor zien esker ona agertu besterik egiten, aitortzen badu: «lan handia eta luzea eman du euskal argitalpena prestatzeko». Frase apal horrek ezkututzen duen nekea ez da erraz jakiten.

Eta ez dago harrokeriarik, eskarmentua hartu duenaren aitortza soila baizik, beste honetan ere: «Euskal kulturaren erlijio eta kristau gaiak izan dira euskaraz gehienbat landuak. Hala ere, oraindik ez dugu batu eta ez finkatu euskara alor honetan ere; eta euskal (euskarazko) teologia oraindik hasi ere ez dugula egin esan genezake. KRISTAU BIDEA Eliza Katolikoaren fede eta irakatsien bilduma delarik, bada teologiaren oinarritzko ikuspegi berri, gaurko eta orokor bat ere. Euskal Teologia berri eta indartsu bantentzako eta bereziki Teologi hiztegiarako bide batzu urratu eta landu nahi izan ditu, alor honetan ere euskara batua finkatuz joan dadin».

Hori bai: jakinkizun batetan euskara batu teknikorik finkatzeko, ezertan izatekotan, teologian genuen errazena. Beste ezerk baino erraztasun gehiago luke horrek. Baina, luke esan behar, eta ez gehiago. Errealitatean,

KRISTAU BIDEA prestatu dutenentzat ezer guti esan nahi bait du horrek. Izan ere, halakoxea da komeria. Euskal Eliza anarkia nazkagarri hutsetan dabil. Hori da egia. Liturgian bertan euskara baturik lortu ezinda gabilta; oraindik ez da iritxi Bibliaren itzulpen bat, modernoa eta euskara batuan. Beraz, gehiena eginda erlijio gaitan baldin badago, gehiena endreatauta ere hortxe dago. Eta azken urteotan makina bat lanik egin baldin bada, euskara moderno batua sortzeko, ezertan baino gutiago egin da teologian, hain zuzen. Elizako testuetan. Lan hau, ba, oinarri-oinarritzkoenetakoa da, eta baita oinarritzkoena ere, besterik ez dugun artean. Batez ere testu liturgiko baturik eta Bibliarik euskara batuan ez dugun artean. Pentsamentu teologikoaren bi oinarri sendoenak biok bait dira. (Oinarri blok, ordea, ez dago finkatzerik, Eliza ofizialaren, Hierarkiaren, erabaki garbi bat gabe, euskara batuaren alde).

Teologiak fedean oinarritu behar badu, eta fedeak Biblian eta Liturgian, orduan, goiz ala berandu, guzior barne-batasun organiko horrek hizkuntzan ere batasuna eskatzen du, teologia eta fede eta Biblia eta Liturgia ahalik batasun bizitza herstuean desaroila daitezen. Euskal Herriko Hierarkiak benetan nahi badu

euskal teologia euskarazkorik, astiro-astiro ala presa-presaka, eta berak nahi dezan bezalakora, baina derrigor batasun aldera jo beharra du. Euskal teologoei ez bait dago eskatzerik, munduan beste inon egiten ez den miraririk. Ala Liturgi testuekin egin den disparate hori *in infinitum* jarrai litekeela, uste dute, Bibliarekin, teologia eta filosofia testuekin, errebista teologikoekin, beharko ditugun inestigazio zentro erlijiosoen, azterketa teologiko eta biblikoekin, eta beste guziarekin? Euskal Eliza ez al da gauza, errebista teologiko bakar bat ere ateratzeko, erlijioaz arduratzen diren laikoek eta apaizek eduki dezaten zer irakurri, beti lurraren pareko irakurraldi ximple-ximpleekin etsi gabe? Goraxeagoko zerbait nahi bada, derrigor erdarara jo behar al da hemen? Noiz arte jarrai lezake, ba, Diozesi bakoitzak banaka bere aldetik, eta noraino ailega liteke horrela? Gipuzkerazko liturgia ospatzen ohiu dugun gizonari, bizkaierazko liburu bat jarri beharko al diogu esku artean, liturgiaz gehiago jakin min denean? Ala liburu teologiko denak ere euskalki guzietan beharko ditugu? Zein euskalkitan aritu beharko lukete gure teologoe? Herri honek ez al du sekula aukerarik izango Liturgia, Biblia eta literatura teologiko minimo bat hizkuntza bat eta berean irakurtzeko? Ez al dirudi, ba, berehala Diozesi eta ordena guzietako apaizgai apurak ere zentro bat edo bitan elkartu beharko ditugula, tajuzko zentro teologikorik batiere izango badugu?

Alferrik da galdezka eta galdezka jarraitzea —haizeari—. Euskal teologiari etorkizunik oraingoz ikusten ez diogunok, liturgiaren eta teologiaren eta pastoralaren bizitza organikorik posible iruditzen ez zaigulako egoera honetan, eragozpenik larrienak hortxe ikusten ditugu. Eta euskal teologiaren desaroilorako eragozpenik okerrren-okerrenak euskal Elizaren Hierarkian bertan ikusten ditugula, aitortzea da hori.

Jose AZURMENDI

ERREGEAREKIN ELIZAK ZER?

Francoren heriotzaz, gure arteko Kondairaren «aro» bat amaitu da. «Aro» berri baten sorreran gaude Demokrazi itxaropenak gure barnetan zuzpertz dira; gogorkeria eta odoliki isuri gabe gerta dakigula aldaketa.

Gure arteko Politika eraberritze honetan, Elizak zer? Nola joka behar du?

Mingarri bazaigu ere, gerratik hasi eta, orain arte Elizak erabili duen jokoa aztertu beharrean gara. Ez, noski, geure Elizaren hutsegiteetan geure bihotzak pozteko, hutsegiteetatik erakutsi onak jaso eta lehengo bekatueta berriro ez jausteko baizik.

—oOo—

Harritzekoa benetan: Hitler-en nazismoa Elizaren etsai makurra gertatu zen; Musoliniren fazismoa bera ere, istilutan sartu zen Elizarekin. Bitartean, hemengo «Politika», haienen kidetza izanik, hemen, «Estatu KATOLIKOA» egin zen. Hemengo gerrari gainera, «Gerra Santua», «CRUZADA» zeritzan.

Ezin uka espainol Eliza, bere kondairan zehar, «CRUZADA» zale izan ez denik. Zortzigarren gizaldian, Espainiako lurretatik Moroak jaurtikitzeko egin zen gerrari, «CRUZADA», gerra santua, «gurutzetuen gerra» izenak eman zitzaizkion. Protestantismoa jipoitzeko, hamaseigarren gizaldian, «Inkiszioa» sortu eta erejeak erre, zigortu eta espetxeratzearekin ere «CRUZADA» zeritzan. Napoleonen aurkako gerrak, lehen Republika desagiteko burrukak, guztiak ziren «CRUZADAS».

—oOo—

Lehengo lepotik burua agertu zen «Komunismoa» ere eta bigarren Republiken aurkako gure azken gerratean. Anai arteko gerra belgugarriari «Cruzada» deitu zitzaion eta «Gerra Santu» hura egiten ikusten ahalko zenituen zenbait apaiz nafar Reketeen artean, apaiz edo Gotzainen bat kañoiak bedekintzen, moroak Karmengo eskapularioak lepotik zintzilik zituztela... Baina Ixo. Zertarako gehiegi alpa?

Kruzada ura amaitu zen eta gerra hartako Irabazleak izan dira gaur arte Herri Agintari Nagusi. Gerra amaitu eta Batikano Bigarrenko Batzarrea bitartean, estu-estuak eta kutun-kutunak izan dira Eliza eta Espainiako Estatuaren harremanak. Estatu eta Eliz Agintariak nahasmendurik haundien zebiltzala esango nuke... Ezpata eta gurutzak gehiegi elkartuta zeuden.

Bitartean Euskaldun Eliza, zer? Batipat Mateo Muxika, Gaztelzko Gotzala, baztertu zutenetik, ofizialki gure Jerarkiak ere bat eginik, «Estatu

Catolikoa» sortu zuten Agintariekin arkitzen ziren. Zuzentasunari baino gehiago, batipat Lauzurikaren garaian, Agintariei atsegin egiteari gehiago begiratzen zieten Eliz Agintariak. Garai hartan, hainbat eta hainbat apaiz herbestean bizi beharrean arkitu ginen. Euskaldun eta apaiz askok ezagutu zuten espetxeko itzala. Zergatik? Euskaldun jende eta apaiz askok Elizarentzat, Herriarentzat eta gizonarentzat askatasuna nahi zutelako. Ez zetozen bat «Estatu Katolikoaz» ez «Catolicismo Nacional» az ere.

—oOo—

Espainiako Eliza, Batikanoko Batzarre Nagusiaren ondoren, izugarritzko aldaketak egiten hasi zen. Elizaren Estatuarekiko lokera ez zeterren bat Batzarre Nagusiaren erakutsiekin. Euskaldunek hainbat urtetan nahi genuen askatasunaren bila hasi zen Espainiako Eliza ere. Ordutik hona, «Estatu Katoliko» baten Gobernupean ez da ezagutu hainbat apaiz presondegi. Homiliak zirela eta ez zirela, sekula ez zaie ezarri izan hainbat diru-zigorketa apaizei.

—oOo—

Orain Eliza, zer? Errege gazte bat dugu Estatuaren Buru. Errege izendatutako lehen egunean, bere burua «katolikotzat» jo arren, Eliz eta Estatuaren artean askatasuna nahi duela esan digu. Tarancon Kardenalaren hitzak ere, Elizarentzat askatasuna eskatzeko izan dira. «Elizak ez du nahi pribilejiorik bere eginkizuna betetzeko; guztientzat nahi duen askatasuna, berretzat ere nahi du», zioen Tarancon kardenalak Erregearen aurrean.

«Eliza Nazionala» eta «Estatu Katolikoa» betiko gerta bitez gurengandik uxatuak. Elkarri laguntzea, kooperazio batean, gauza ona izan daiteke; ahaztu gabe ordea, bai Estatuak bai Elizak, beren bidetik ibilli behar dutela, bakoitzak bere eginkizuna bete ahal izan dezan. Biontzat dira kaltegarri lokera estuegiak; askatasunean, biok gertatuko dira irabazle; Eliza batez ere, ordea. Lurreko indar, haundiki eta agintariekiko lokera urratzean, agertuko bai zaigu ondoenik Eliza Kristo behartsuaren irudi.

—oOo—

Gerora, noski, Alderdi politikoen borroka gogorak ezagutu beharrean izango gara; garai horretan zuhurtzia haundiz jokatu behar du Elizak. Komunismoa dela Elizaren etsairik haundiena eta, «Kapitalismoa» babesten duen Alderdi politikoei bere laguntza eta babesa emateko tentazioa izan dezake. Eliza, askatasuna galtzeko bi-

**BATZUK
TXAKETAZ
GU
SOTANAZ
ALDATUKO
GARA**

dean gerta daiteke; izan ere, Ebanjelioaz bat ez dotozen pentsakizun eta jokabideak, nahiz Komunismoan, nahiz Kapitalismoan gerta, guztiak gaitzetsi eta kondenatu bear bai ditu zuzen jokatu nahi duen Elizak.

Ez gaitezen itsutu «Katoliko» izeneko Alderdi politikoei. Alderdi hori, Agintaritzara heltzerakoan, gerta daiteke Elizaren zerbitzari eta laguntzailer. Hori, ordea, lehengo saretan harapatuta geratzea izango da. Bere Politikaz nahastea, kristau pentsaera mugatu, murriztu eta txikituta uztea litzateke. Ez dugu sekula ahaztu behar, Kristo bezala, Eliza ez dela zerbitua izateko, zerbitzari izateko baizik.

Elizaren politikak, Herriaren ondoan eta bere zerbitzuan izan behar du; Elizaren politika, behartsuei eta zapalduen Kristoren berri emateko izan bedi, beren buruak zuzengabekeria guztietatik aska ditzaten eta egitazko askatasunean, gizona aske eta libre izan dadin.

AROSTEGIK

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Chopetia

Getaria, 10 - Urrutizkiñak: 41 77 51 - 42 27 00

DONOSTIA

ERAMAN-EKARRI'rako

AGENCIA

Transportes ALE

EUSKAL IRRATSAIOAK

ERRI GUZTIRAKO

Urrutizkiñak: 421869 - 427726

Iparraguirre, 8 - DONOSTIA

Transportes **anzkar** s. a.

ERAMAN-EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia, Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo, Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.

Urrutizkiñak: 552650 - 552654

Apartado 1381

Donosti-Aurrerki-Kutxa

**EUSKAL IRRATI
SAIOAK**

Banen baneko aziak
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak
Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea
Baserri, lur-tresnak ta abar
Torelavega'ko Perira joan
etorriak

Baserriaren alde

**JOSE ZINKUNEGIREN
OPTIKA DONOSTIAN**

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

**ANDOAINGO
IKASTOLAK**

**Irakasle bat
behar du**

Otsailaren 9tik 21 era

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira
ganadu on, indartsuak,
Eta nora jo jakin bear du
baserritar burutsuak,
Berebiziko aragi pillak;
gañera esne putzuak,
Olek guziak berekin ditu
Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

Arrasateko Ikastolaren asmoak

Edozein arlotan gaurregun plangintza bat egiten da. Ikastolari buruz ere horixe egin du Arrasateko Ikastolako Batzordeak. Epe Luzerako Plana (E.L.P.) egin du batipat. E.L.P. egin du batipat. E.L.P. honetan Eskola Aurreko (E.A.) eta E.G.B.-ko helburuak eta jokabideak zertu eta erabaki dira etorkizunari buruz.

Arrasateko haur guztietatik 75 % euskaratu nahi da datozen bost urtetan.

—oOo—

—Eskola-aurreko plangintzaz zer-txobait?

—Haurrak 3-6 urtetako tarte honetan bere barnea moldatzen du, eguneroko esperientziak aberasten. Beraz, esperientzi hau ahal den hoberean izan dadin ahaleginak egin behar ditugu. Nola moldatuko gara bide hau eramateko? Guri iruditu zaigun aproposena hau da: E.A.-ko gelak haurzoetatik atera eta ikastola-baserri antzekoetan koka, inguru aberats batetan eta izadiarekin harremanetan haurraren izaera eta nortasuna pizkor daitezten. 1976-77 ikastarorako lehen ikastola-baserri hau martxan jarri nahi genuke.

Hau da, ba, gutti gora behera E.A.-ri buruz egin dugun plangintza.

—Eta E.G.B.-ri dagokionez?

—Puntu honen gain E.L.P.-k askoz helburu apalagoak ditu. Oraingo martxan jarraitu nahi genuke, beraz, urte bakoitzeko bi gelakin, hamasei unidade osa arte. Baina, helburuak nahiz eta apalagoak izan, beharrak gorriagoak ditugu. E.G.B. guztia Gazteluondoko ikastolan daramagu eta guztiok dakigunez ikastetxe hau ez da gurea, Udaletxearena baizik. Bestalde, gauza jakina, Gazteluondokoan E.G.B.-ko lehenengo bost urteak emateko ez dago lekuri. Zalantzarik gabe, guttienez, beste sei gela behar dugu eta honetaz gainera legeak eskatzen dituen baldintzak bete nahi baditugu baita bi laborategi (Fisika eta Kimika), liburutegi bat eta batzar gela bat ere.

Dakusakegunez, hune honetan ikastolak duen beharrik handiena aipatu duguna da. Beraz, hau kontutan harturik Batzordeak plan berezi bat asmatu du; hona hemen, ba, punturik garrantzitsuenak:

A.—E.G.B.-rako gela beharrak osatzeko ikastetxe berria eraiki, ondoko zerbitzuekin:

6 gela

2 laborategi (Fisika eta Kimika)

1 Batzar gela

Ikastetxe hau, planoan ikus dezakegunez, Gazteluondon, oraingo aldamenean egingen litzateke. Hurbiltasunez aparte, badu proiektu honek beste abantail bat: jolas leku ugari.

B.—Oraingo Gazteluondoko ikastetxearen berriztapena. Etxe eder eta sendoa izanik, berriztatuz gero beste itxura bat hartuko luke eta, gure ustez, merezi du. Puntu hau aurrera eramateko Udaletxearengandik lortu behar duguna zera da: urte batzuetan ikastola hau geure eskuetan utz diezaigula, S. Franzisko gelekina egin den erara.

D.—E.A.-ko gelak baserri-ikastolara eramateko lehen esperientziak egiteko, baserri eta landak erosteko jesiak egiten hasi.

—E.A.-n herriko haurretatik 75 % lortzen baduzue, bost urte barruan gai izanen ahal zarete guzti hoi E.G.B.-a emateko?

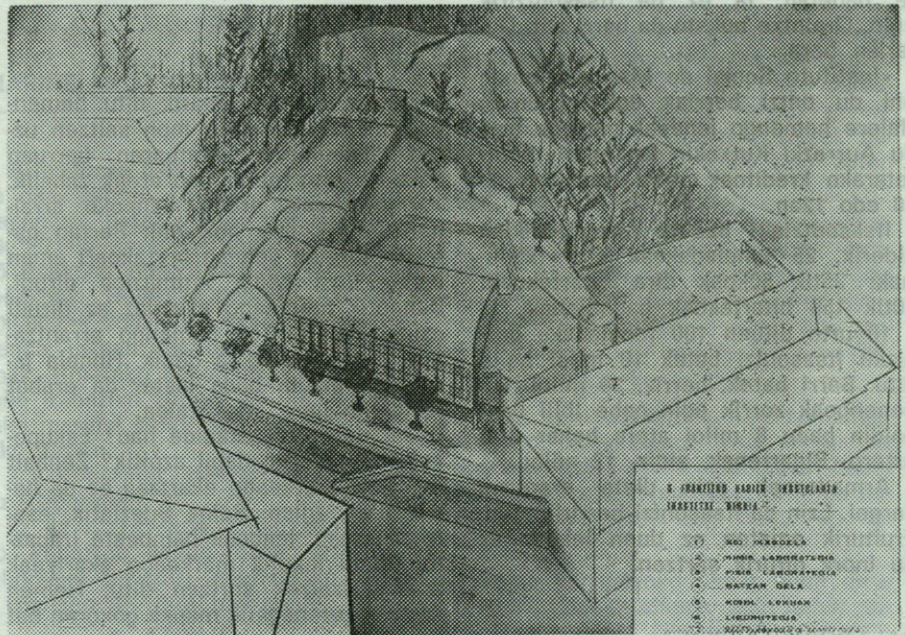
—Galdera honi erantzun diezaiozun, hiru puntu gogoan hartu behar dugu. Alde batetik gure plangintza honek

teko prest daude.

Hitz batez, hiru puntu hau kontutan harturik gure haurren etorkizuna garbi ikusten hasi dela esan dezakegu.

—Asmo hau praktikara eramateko diru beharrean aurkituko zarete ez du inork ukatuko. Finanziabidetan, nolako urratsak emanen dituzue, dena behar den bezala egiteko?

—Bai, ikasketa sakon bat eginik dugu eta bertan dakusakegunez plangintza guztia aurrera joan dadin hoge miloi behar dugu. Diru hau kreditoz lortuko da, baina kredituak, laupabost urtetan amortizatu behar dira. Beraz bono emisio bat atera da. Emisio honen xehetasunak ikastolako harpidedun eta lagun guztioi bidaliko zaizkio eta erantzunak baikorrak izanen direla uste dugu.

bere helburuak lortzen ditu, asmo guztiak kunplitzen dira, hain zuzen. Beste batetik, elebitza edo bilinguismoari buruz ateratako lege edota planak kolejoetan praktikan jarriko direlakoan gaude. Eta hirugarrena, eta gure ustez garrantzi handikoa, lehenengo bi baldintzei lotura bat ematen zaie. Hau da, ikastola eta kolejo hoi arteko harreman estuak sor daitezela beharrezkoa dela.

E.A.-ri laguntza ederra eskain diezaioke Ume-Zaintzak. Eta hildoa honetatik lan egiten ari da.

E.G.B.-ri dagokionez, berriz, Kolejo de la Merced eta San Viator direlakoekin harremanetan jarri gara haien helburuak, elebitzari buruzkoak, noski, nolakoak diren jakiteko. Eta kolejo hauen zuzendaritzek jakin erazi digutenez lan hori gurekin batera egi-

—Besterik ba ahal duzue esateko?

—Gauza bat garbi gera dadila nahi genuke: ez gabiltzala lujo mailan, behar beharrezko den mailan, baizik. Lotsatzekoa da: Euskal Herriko ikastolarik handienetakoa izanik Arrasateko gure hau, bilutsik aurkitzen da, infrastrukturari dagokionez: ez dugu ezer gurea denik. Beti beste erakunderen laguntzaz mugitu gara eta gure indar berezkoaz ibil gaitezela garaia iritsi dela iruditzen zaigu. Honexegatik, herriaren, gure eta guztion laguntza eskatzen dugu.

Hau idatzi dugunean harpidedun bakoitzak bere eskuetan izango du Batzordeak bidalitako harpidea. Helburu ausartak... baina ederrak eta beharrezkoak.

MENDIAGA

URTARRILAREN 22an

13 PEZETA ORDAINDU

ZITZAION KILO ANTJOA

**ARRANTZALEAREN ARAZO
GORRIA**

Itsasoan lur-jotzea ez da erraza izango, noski, baina lur-jo du arrantzaleak. Agian ez du itsasoan jo. Lehorreratutakoan jo du, behar bada. Itsasoan lan egiten ikasi duen mariñel honek ez du lehorrean lan horretaz baliatzen jakin.

ITSASONTZIAK

1960tik 1970ra itsasontzi asko egin zen Euskal Herrian. Geroztik, bost urte hauetan, ia ez da itsasontzirik egin. Oraintxe bukatu da berri bat, Gertarian bera.

«Instituto Social de Marina»k eman ohi du ontzi berriak egiteko dirua. Halere hemengo jendeak nahiago izan du Aurrezki Kutxekin lan egin. 10 urtetarako kredituak atera izan ditu % 10 edo 12an.

Itsasontziek badute haundi-txikian alderik. 25 toneladakoak dira txikiak; 25tik 50koak dira bitartekoak; 50tik 150 bitartekoak haundienak.

10 urte dituen 100 toneladako burinzo itsasontzi batek 10 miloi balio ditu. Berri batek, berriz, 20 miloi. Lehenengoak zorrik egin gabe ibili nahi baldin badu 8 miloi atera behar ditu urtero. Bigarrenak, aldiz, 12 miloi.

Armadoreek ezin diete erantzun kargei. Ezin da itsasontzi berririk egin. Fruiturik ematen ez duen lekuan ez du inork dirurik sartzen.

SAL-EROSKETARIK EZ

Harrigarria badirudi ere arrantzaleak ez du arrainik saltzen. Erosleak agintzen dion prezioan eman behar izaten du.

1974garrenean, batz bestea, 39,50 ordaindu zitzaion kilo antxoa arrantzaleari. 1975garrenean, berriz, 30,50. Aurtun, urtarrilean, 13 pezetaraino jaixi da kilo antxoa.

Eta hori prezioari eusteagatik ekarri dezaketen erdia ekarri dabiltezen. Itsasontzi bakoitzari ez zaio 4 mila kilo baino gehiago ekartzen uzten. Gauza ugari denean merkatu egiten bait da.

Zergatik merkatu da hainbeste antxoa? Italiatik ekarri den antxoa hizotua bost pezetan jarri da merkatuan, nahiz eta galduan saldu. Lau hi-

ARRANTZALEAREN ARAZO

labete ditu hemengo arrantzaleak antxoetarako eta bertan nahiz eta antxoa bastoagoa izan eta galduan saldu, bost pezetan ematen da Italiako antxoa. Hemengoa amaitu bezain azkar bost durora garestituko dute antxoa hau bera.

Hegaluzeak (atunak) kiloko 80 peze- ta egin zuen 1973garrenean. 65 peze- ta 1974garrenean. Iaz, 1975garrenean, berriro 80 pezetara iritsi zen. Jakina, 1973garrengo 80 pezetak eta 1975ga- rrengoek ez zuten berdin balio.

MERKATUAREN ATE ASKO ITXIRIK

Europako ateak itxirik ditu hemen- go jendeak. Ez diote inon saltzen uz- ten. Espainiako Estatuaren barruan bakarrik ditu merkatuko ateak zabalik.

Hemengoak, ordea, kanpoko arrai- nez beterik dira noiznahi. Bertan na- hikoa sortzen denean bertakoari eman behar litzaiokeela istimazioa dirudi. Kanpotik merkeago ekarriaz ez dirudi ezinbizirik dabilen hemengo arranta- lea itotzea bidezkoa denik. Honela ja- rraitzen baldin bada laster da erabat hondatua gure arrantzalea.

Zer dela eta jokabide hau? Eskupe- koen koipea ote dabil azpitik? Zenbait lekutatik merkeago ekartzea ez da ha- rritzekoa, agian. Baina Sueziatik, esa- te baterako, jendeak hainbeste irabaz- ten duen lekutik merkeago ekartzeak susmo txarrak sortzen ditu. Hemen sartzen zutenagatik mauka goxoren bat jaso oten zuen norbaitek?

Txitxarroa eta berdela irina egiteko saltzen dira gaurregun. Poliki pagatuz hasi ziren «errotari berri» edo «errotari berri» hauek. Orain dela bi urte 4,20 ematen zuten kiloko. Baina hemen 40 pezetan saltzen zen kilo arrain-irina 20 pezetan ekartzen hasi ziren Afrika- tik. 1974garrenean 2,50 bakarrik ema- ten zuten. 1975garrenean 4,30 pezeta ordaintzera iritsi ziren errotari berri hauek.

Espainiako merkatuak kanpoko arrai- nez beteak noiznahi. Europakoetan sa- rrerarik ez.

KONTSERBA-LANTEGIAK

% 20 bakarrik jango da freskoa.
% 80 fabriketara eramaten da. Fabri-

BIZITZA LATZA, RA

EAREN GORRIA

RABAZIA MOTZA

ka hoiek, ordea, ez dira arrantzaleenak. Fabrikako nagusi hauen mende da arrantzalea. Kairatu duen arraina hauek eskaintzen dioten prezioan eman beharko du nahitaez.

Arrantzaleek ez dute dakarten arrainarekin agintzen. Lehorrean zai diren beste arrain hauek agintzen dute. Eta hauek ez dute arrantzaleak gehiegi argitzerik nahi. Ez dute mauka honetaz arrantzaleak ohartzerik nahi.

Arrantzaleak atzeraturik eta ezjakinean bizi daitezela nahi dute. Atzeratua eta ezjakina denaren bizkar erraza go aberasten bait da. Eta jakina askok eta askok aberasteko bidea izan du.

Bestalde eskarmentu txar batek etsita utzi zuen arrantzalea gai honetan. Kontserbako fabrika bat bakarra jarri zuen eta berak lur-jo zion. Ez zuen enpresa bezala antolatzen jakin.

Eskarmentu txar horrek etzera egin erazi zion, bide berriak urratzeko gogo guztiak kendu zizkion.

Baina arrantzaleak ez du beste biderik burua jaso nahi baldin badu: salmenta eskuratu, berak esportatu bere arraina.

MARIÑELAK URRITZEN

Armadoreen batek edo bestek oso urte ona izan du, noski. Baina mariñel bakoitzak, batzuetan beste, 10.000 pezeratik 20.000 pezetara irabazi du hilean. 85 itsasotzi dira Gipuzkoan 100 toneladakoak. Hoietakoa langile bakoitzak 200.000tik 250.000ra irabaziko zuen lehengo urtean. 84 ontzi dira bitartekoak. Hoietakoa bakoitzak 125 edo 200 mila irabaziko zituen. 42 ontzi itxikietakoa mariñel bakoitzak 125 mila irabaziko zituen.

2.300 mariñel, huskeria hori irabaziz Gipuzkoan.

Ez da harritzekoa. Lehorrean gehiago irabazten baldin bada, mariñelek lehorreko bizitzari ederretsiko diote.

Urritzen ari dira mariñelak.

LEHORREKO BIZIMODUA GARESTITZEN

Gauza guztiak garestitu dira erruz. Lehorrean bizi da arrantzalearen familia. Janariak, edariak, jantziak, etxarabizitzak eta abar egunetik egunera garestitzen ari dira. Bizimodurako behar beharrezkoa den guztia garestitu da. Itxuragabe gainera.

Bestalde, itsasoan lan egiteko behar duen tresneria ere erruz garestitu da: Gas-oila, seguruak, itsasontzia konpontzeko behar diren pieza eta lanak, arrantzarako lanabesak, sareak eta abar.

Gero eta gastu haundiagoak ditu armadore batek. Hoiel denei erantzutea ez da berriketa.

ARRAINA GERO ETA URRUTIAGO

Gero eta itsasoan barrurago sartu behar du arraina aurkitu nahi duenak. Itsasertzetatik urrutiratu egin da arraina. Antxoa, hegazuza, zimarroia, legatza, eta abar nahi dituenak atxiki ur haundietara joan beharko du.

Bajurako itsasontziak, ordea, ez dira urrutira joateko eginak. Bertatik bertara ibiltzeko eginak dira.

Bestalde, urrutiratzeak gastua ugaltzen du.

Arrantzan egitea bera garestitzen ari zaio arrantzaleari, gero eta urrutirago joan behar bait du arrain bila.

EZIN DA DAGOEN ZULOTIK ATERA

Arrantzaleak erosi behar duen guztia garestitu da. Baina lana latz egin ondoan itsasotik dakarren arraina ez da garestitu. Gero eta merkeago saldu beharrean gertatzen da askotan.

Jendearen ahora baino lehen garestitzen baldin bada bitartekoek garestitu dutelako da. Bitarteko hauek nahi zuten prezioan erosi bait zuten arraina kaian.

Armadore batek ez dezake lantegiko nagusi batek egiten duenik egin. «Neri horrenbeste kosta zait pieza hau, horrenbestean saldu behar dut». Arrantzaleak ez dezake esan: «horrenbeste kosta zait arrain hau, horrenbestean saldu behar dut».

Gaur ezin dezake hori erabaki. Baina hori erabakitzera iritsi behar du dagoen zulotik atera nahi baldin badu. Horretarako, arraina hizozturik gordezko lekuen jabe egin behar du, lehendabizi.

Baina horretarako behar duen dirutza eskuratzeko elkartu egin behar dute arrantzaleek. Hango eta hemengo kofradiek elkartzen hasi behar dute, noski. Orduan bakarrik salduko du itsasotik dakarren arrain hori balio duen prezioan. Bienbitartean eskaintzan diotenean ematen jarraitu beharko du.

Harrapatu duen arrainaren jaun eta jabe izaten ikasi behar du arrantzaleak. Ez du arrain-ekarle bakarrik izan behar. Eta arrain-ekarle eta emale bakarrik izango da arrain boladan, arraina asko denean, arrain hori gerorako, ez denerako, jasotzen eta gordetzen ez duen bitartean.

Arraina hizozteko eta gordetzeko kamarak eta tunelak behar ditu arrantzaleak lehen bait lehen, ezpairik gabe. Hori du berea duen gauzarekin agintzen hasteko bide bakarra.

HERRIALDE

TXOMIN BADIOLA KONTU-KONTARI

Lehen baino bizimodu latzagoa du orain arrantzaleak

Arrantzaleena da portua. Udatiarrek eta ikusmiran dabiltzanek berentzat hartzen badute ere zenbait aldiz, arrantzaleen lantegi eta bizileku da portua.

Donostiako kaiak gaur ikusi duen arrotz bakarra neu izan nauala uste dut. Mundu guztia lanean ari da. Arrantzaleen oihuak eta kaioen garra-siak bakarrik entzuten dira.

Txomin Badiola kofradia aldean da-bil. Kontu-esanerako dago.

Nere bizitza ikaragarria izan da, esan dit lehenengo hitzetik.

—Horren latza izan ahal da?

—1942garren urtea zen. Isidro Urrutiaren ontzian ibiltzen nintzen lanean. Baina zertxobait berritu eta konpondu egin behar zela eta Zumaiara ekarri genuen bi hilabetetarako gure ontzia. Bi hilabete hoiek alferrik ez pasa nahi eta beste batengana joan ginen. 6 laguneko ontzia zen. Udaberrian, antxoak garaian, ginen. Laugarren astea zen. Ordurarte egunero irteten ginen itsasora. Baina itsaso txarra egi-ten zuen aste hartan. Egutero galer-na ekartzen zuen. Momentuko kontua izaten zen. Beste ontziak egunero joa-ten ziren itsasora. Sekulako arrain pi-la ekartzen zuten. Gu bakarrik gera-tzen ginen lehorrean itsaso haserrean beldurrez. Baina besteak hala ikusita-koan gu ere itsasora ateratzen ausar-tu ginen. Lekeitiotik 12 milara ari gi-nen. Sareak bota eta sareak bildu. Arraia harrapatu eta harrapatu ari gi-nen. Bazetorren galerna, baina egu-nero bezala pasako zelakoan lasai ari ginen. Beste egunetakoa baino latza-goia izan zen, ordea. «Amen Jesus» batean han joan zen hondora gure on-tzia. Ni bakarrik atera nintzen bizirik. Beste bostak han utzi zuten beren bizia.

—Kontu-esale haundia dugu Txomin. Eztarria lehortzen zaionean ur zurrupa-da bat egin eta aurrera.

—11 urterekin joan nintzen itsaso-ra. Sardinetan ibili ohi ginen Lekei-tiotik Zarautza bitarte horretan. Ber-delak eskuz harrapatzen genituen. Ez

zen gaur bezala arrantzan egiten. Gau-rregun beste aurrerapen batzuk badi-ra. Neguan bixigua eta papardua eka-rtzen genituen. Gu etxera ordurako amak amuak jarriak izaten zituen itsa-sora beste irtealdi bat egin genezan.

—Beti arrantzale izan ahal zara?

—Engrasadore sartu nintzen 14 ur-terekin. Makina zaintzea zen nere la-na. Hegaluzetara joaten ginen udan, San Pedrotatik abuztuko Amabirjinak arte. 1942garren urteko kontuak dira 2.650 peza irabazi nituen. «Gure etxean ez duk sekulan horrenbeste di-ru sartu» esan zidan amak.

—Arrantzarako ohiturak asko alda-tu ahal dira?

—Garai hartan eskuz eta amuz egi-ten zen asko, gaurregun dena sare-z egiten da. Lehen egunez egin behar izaten zen, orain gaez egiten da. Gu-re garaian ez zen urte osorako, hara edo hona, inor itsasora ateratzen. Gu hemen inguruan ibili ohi ginen. Arrain boladarik ez zenean etxean izaten gi-nen.

—Noiz hasten zineten arrantzan.

—Gaueko hamaikak aldera ateratzen ginen portutik itsasora. Lau orduko bi-

dean joan ohi ginen. Goizean goiz has-ten ginen lanean, eguna argitzen ha-si bezain agudo. Lehenik hondarra ze-goien lekua aurkitu behar izaten ge-nuen. Azpian haitzak eta mendiak di-ren lekuan alferrik hastea da arran-tzan.

—Gaurregun kofradia lan egiten duzu?

—Nere lan egin beharrez eta azta-rrika ibili beharrez makina tartera ero-ri nintzen. Hantxe galdu nuen hanka. Orain dela 20 urte gertatu zitzaidan. Orain hemen iharduten naiz lanean.

—Lehenago ala oraingo arrantzaleak bizi dira hobeto?

—Lehenagoak, nere ustez, Gaurre-gungoek diru gehiago irabazten dute, noski. Baina bizitza latzagoa dute. Le-henago atsadenaldi gehiago egiten zen. Patxada haundiagoko bizimodua zen. Gaurregun oso presaka bizi gara.

—Arrantzaleen etorkizuna ondo ikusten ahal duzu?

—Oso gaizki. Etorkizun beltza du arrantzaleak. Honela ez du jarraitze-rik izango. Urte gutxiko bizia du arran-tzaleak.

—oOo—

Txomin Badiolari bi andre etorri zaiz-kio dendara. Ondarroako seme honek ez du mingainean erdoirik. Baina la-nerako deia du. Agur. Beste bat arte.

IRASTORTZA

OKERRAK ZUZENTZEN

Urtarrilaren 18ko Zeruko Argian Luis Bergaretxe aur-keztu zela Lehendakariarako esaten genuen. LUIS ez, FE-DERIKO Bergaretxe izan da horretarako bere burua eskai-ni zuena.

Barka arren.

BADIRA NAHIKO LANAK ONTZI BATEN BALIOA

Arrantzaleen egoera latza, garratza dela denok dakigun gauza da. Garratza da alderdi askotatik gainera. Hemen garratzasun horren alderdi bat azalduko da, itsasontzi batek bere burua ordaintzeko duen zailtasuna, alegia. Gaurko egunean itsas ontziak beren burua ordaintzera irixten al dira? Zenbat denbora behar dute? Gerora beste ontzirik erosteko biderik egiteko modurik izaten al da?

Galdera hauei erantzuteko —beste asko egin daiteke— bide praktikari helduko zaio. Datoak ez dira asmatutakoak izango. Egiaz gertatutako egoeratik aterak dira. Horrela bi dato mota emango dira. Ontzi batek irabazia izateko zenbat egin behar duen adierazten dute biak.

LEHEN IKUS MOLDEA

Demaigun burnizko ontzi bat, 110 tonelada eta duela hamar urte egina gainera. Beraz ez da ontzi berria. Ontzi honek 10 bat miloi pezeta balio du. Bada zerbait.

Diru hori biltzeko demaigun erostailak bost miloi badituela eta beste bost bilatu behar dituela. Beste bost miloi hauk diru etxe baten bidez lortu beharko ditu, gaurko egunean gehienez Aurrezki Kutxen bidez izan ohi da. Diru hori batzaz beste 12 % kostatzen da.

Diru egoera horrela delarik ikus dezagun zenbat diru gastatzen duen urte buruan horrelako ontzi batek. Lehen Kuadroak hori adierazten du.

Garbi azaltzen da ontziaren egoera. Zortzi miloi t'erdi pasa behintzat zabaldu eta gastatu behar ditu. Irabazia berriz zortzi bat izango dela pentsatu da. Gero ikusiko den bezala ez pentsa diru irabazi hori guti denik.

BIGARREN KUADROA

URTEKO DIRU KONTUA

IRTEERAK		SARRERAK	
Soldata	4.000.000	Irabazia Arrunta	10.000.000
Negoziaketak	800.000		
Seguroak	800.000		
Gas-oil 400 CV.	500.000		
Jatekoak eta abar.	700.000		
Zaintzea	300.000		
Zergak	300.000		
Tresneria	300.000		
Tresna amortizaketa	200.000		
Kapitalaren kreditoa	600.000		
Kapitalaren amortizaketa	1.000.000		
Pezeta	9.500.000		
Irabazia	500.000		
Pezeta	10.000.000	Pezeta	10.000.000

Irabazi hori realitatetik aterea da. Beraz, gauzak horrela baldin badira, ontzi honek urte horretan miloi erdiko galera izango du. Etorkizun iluna beraz.

BIGARREN IKUS MOLDEA

Baina beste egoera bat ere pentsa leike. Ontziak zortzi miloi irabaziaren ordeztu hamar miloi irabazten dituela demaigun. Baldintza horrekin bigarren kuadroak adierazten duenez egoera aldatu egiten da.

Ontzia bere burua ordaintzen eta diru pixka bat irabazten hasten da. Irabazia, ordea, beste mundukoa ez dela ere ikusten da. Halere lehengo baino egoera hobea da oraingoa. Zer bait egin nahi bada hamar miloi baino gehiago irabazi behar du ontzi ba-

tek. Kuadroak adierazten dituen baldintzetan lana eginez gero miloi erdiko irabazia izaten da urtero. Hortxe dago, beraz irabaziaren eta galeraren arteko muga. Ontzi bat, hamar miloi-tik behera ateratzen badu, berdinean ez ezik galeran ari da lanean.

Ontzia bigarren eskukoa izan ordeztu berria izango balitz zer gertatuko litzateke? Ontzi berriak —lehengoaren neurri berdinekoa— hogeit hamar miloi balio ditu guti gora behera. Dirutza hori erantzuteko eta irabazia izateko ontzi honek hamabi miloi salmenta lortu behar du. Nahiz eta hemen datorik ez eman kantitate hori lehengo ontzien arabera aztertuta dago. Aztertetaketa molde berdinez egina da. Realitatetik bertan gabiltz beraz.

Hori dena horrela baldin bada —bajuran diarduten— ontzietatik zenbat dira lanean irabazian ari diren ontziak? Azkeneko lau urte hautan gertatua aztertzen badugu 70 % ontzi direla hamar miloi salmentarik egin ez dutenak ikusiko dugu. Esate baterako lautatik iru ez da irabazian ari. Zer egiten dute, bada? Iraun beste askok bezala. Baina horrela etorkizunik ez dago. Horrela luzaz ez dago irauterik.

Azken aldi honetan zenbaitek arazoa zuzendu du udazketatik gabonak arte hiru garren marea eginez atunetan. Hori irten bide bat da. Gainontzean arrantzaleak nahiko lanak. Hori eginez ere gauza ondo ateratzea kostako zaie.

Arrantzaleak bizitza latza, beraz, irabazia motza eta etorkizuna beltza duela esatea ez da asmakeria, zinez egia baikik.

LEHEN KUADROA

URTEKO DIRU KONTUA

IRTEERAK		SARRERAK	
Soldata	3.200.000	Irabazia Arrunta	8.000.000
Negoziaketak	640.000	Galera	540.000
Seguroak	800.000		
Gas-oil 400 CV.	500.000		
Jatekoak eta abar	700.000		
Zaintzea	300.000		
Zergak	300.000		
Tresneria	300.000		
Tresna amortizaketa	200.000		
Kapitalaren kreditoa	600.000		
Kapitalaren amortizaketa	1.000.000		
Pezeta	8.540.000	Pezeta	8.540.000

Hondarrabiako Karlos V. jauregia margotzen. Argazkilaria, Xanti Saenz T.

Karlos Añibarro

Euskal margolari handia

lore-erresumen antzera egina: «El amor brujo» (48 zenbakia). Margo hau, Añibarroren margo handienatariko bat ezezik inoiz inongo margolariren batek egin ez duen modukoa dela aitortu behar da.

Lehen koordenada hontan, ikusten denez, paisajea da nagusi motiboen artean, hiri-motiboa segidan datorrelarik.

Bigarren koordenadaz, hots, margoen denbora-espazioaz zer esan behar da? Bertan sartzen dira gure Herriko eta kanpoko zenbait hiri eta herriak, animalia mota batzuk ere kontuan hartzen direlarik. Eta erretratuak falta ez direnez gero, halako denbora-espazio psikologiko bat ere aipatu behar da, batipat Karlos Añibarroren erretratoetan, pertsonaren adina baino gehiago neurri guztietatik kanpora iza-ten den norberaren izaiteko era indibiduala margotzen duelako. Delako bi erretratu hoik, bi emakumerenak dira.

Hiri guztien artean, Donostiaz ditu margo gehienak. Hain zuzen, Donostiako «El Diario Vasco» egunkariko arte kritikatzailer J. Berruezok, Karlos Añibarroz orain hiru bat aste idatzi zuenean, hara zer nolatan azaltzen zuten margogilearen pertsona ezaugarrietariko bat: la «silueta (de Carlos Añibarro) es familiar en el paisaje donostiarra». Berdin esan genezake, honako hau ere: Karlos Añibarroren margoetan noiznahi azaltzen dela «Donostia» motiboa.

Gipuzkoako hiri eta herririk ez da falta margoen gaien multzoan. Hor agertzen dira, hain zuzen, Hondarribia (lau margo), Getaria (hiru margo). Zarauz, Usurbil eta Los Faisanes uharte (bakoitzak margo bat). Errongari, Nafarroan, eta Burgos probintziko paisajerik ere ez da falta lerro luze hontan (bakoitzak margo bana). Beraz, Gipuzkoako itsas izkinetako mugimendu, margo eta esannahi bereziak hain ederki azaldu dizkigu gure margolariak, inork sekula ezagutzea eman ez dizkigun paisaje eta hiri-txoko bilakatu bai dira Añibarroren lan harrigarriak. Eta hori baieztetako era erraxena eta ziurrena margoak ikustea dela esan behar da, behin eta berriz. Galda, bes-

tela, galeria «B»-tik pasatu izan den jende multzo ikaragarriari.

Koordenada honi amaia emateko, ezin genezake Añibarroren motibo partikular bat (eta egileak hainbat eta hainbat maite duen gauza!) aipatu gabeko utzi. Hori egitea, batzuek bezala, ojetibitatea galtzea eta ederraren edertasunetariko bat bazterrera botatzea litzateke. Animalien motiboa honako hau ikusten dira: zaldiak, galgoak eta leoiak.

Lan hauen kronologia aipatu nahi bada, lehenik animaliak eginak izan zirela esan behar da. Paisajeak datoz urena, eta azkenik erretratuak. Hori ia beti horrela gertatzen da galeria «B»-ko margoekin behintzat.

KARLOS AÑIBARROREN ARTE PERTSONALITATEA

Artea eta artegintzak Herri bakoitzean leku berezi bat eduki dute, gizona gizon denez gero. Gogora, adibidez, Euskal Herriko haitzulo prehistorikoetan lehen euskal gizonak utzi zizkigun aztarrenak. Guzti hoiaren artean nolako inportantzia duten paretako eta gauzetako marrazkiak, marrazkiak eta margoak. Hori haitzulo guztietako «loteria» ez da, ez horixe! Baina, horrelako zerbait agertu den tokietan, denok dakigu arkelogoek nolako begiz eta zentzuz begiratzen eta ikasten dituzten lehen euskal gizonen arte aztarren guztiak. Hain zuzen, joan zen urteko Basauri Sariko saridun gertatu ziren Altunak eta Apellanizek, Altxerriko (Orio) marrazkiez eta margoek prestatu zuten sari lana.

Egun, artegintza handia dugu Euskal Herrian. Eta artegileak, etxean bezala kanpoan, ezagunak eta maitatuak dira. Horien artean bilakatu da, orain, Karlos Añibarro, nahiz eta batere erraza ez izan, bai seguru eta betirako.

Bihotzio Karlos Añibarro euskal margolari handiari gure zorionik beroena, eta izan bedi ongi etorria euskal artisten Parnasora.

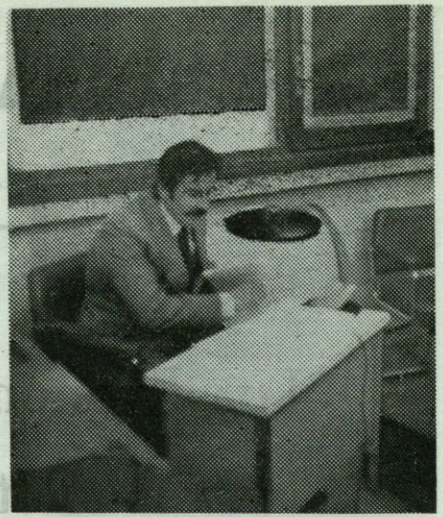
URZOLA

MARGOEN GAIEN MULTZOAZ

Galeria «B»-ko lan-agerketa berrogei eta zortzi margok osatzen zuten. Horietarik, gehienbat, erdi neurrikoak ziren, hiru txiki eta handi bi edo ere bazirelarik. Margoen gaien multzoari bagagozkio, bertan bi koordenada azaltzen dira: zer ikusten den, eta zein denbora-espazioetan sarturik dauden.

Lehenengo koordenadari buruz, hau ere esan behar da: margo gehienetako motibo prinsipala paisajea dela, itsas-paisajea eta mendi-paisajea. Mendi-paisajearen itsas paisajearen baino marrazki gehiago ageri da. Paisajearen atzetik hirietako eta herrietako motiboa dator. Gero, berriz, etxe barne, animalia, ohitura eta erretratuen motiboak jarri behar dira, denak talde berean, bakoitzetik hiru-lau bat lan daudelako. Azkenik, bada beste margo bat, guztiz ederra eta harrigarria, Falla musikaegilearen konposizio ezagunetarikoa eta sensualenetarikoa baten ko-

RIKARDO ARRUE: EUSKAL BIOTZAREN SENDAGILE

Rikardo Arrue

Urtarrilaren 12an, eguerdi-eguerdian, Lexonako Medikuntza Fakultateko areto batek euskaraz hats hartzen zuen, euskaraz mintzatzen eta txalo jotzen. Eta lehertu ere (euskaraz, jakina) lehertu egin zela uste dut, zeren euskaldun ez zenik ere hurbildu bait zen gure hizkuntzaren bitxitasunak heien belarrietan egiten zuen ohiezko dantzarengatik.

32 urteko amezketar kardiologo gazteak, bere doktoratuko tesia aurkeztean, zor bat kitatu nahi izan du bere amaren magalean edoski hizkuntzarekin. Hasiera-hasieratik berak aitortu zigun, denen aurrean, zer zentzu eman nahi izan zion bere lanari: «Itxuragabekeria bat izanen lizateke eta nire bizia gehienbat jan duen lan hau nire gurasoek hazi eta hezi ninduten hizkuntzan ez aurkeztea». Eta berehalaxe zartada zorrotz bat gure bihotz-belarrietan: «Ez dezala gero inork pentsa hemen agertzen diren xehetasun guztiok euskaraz pentsa eta esan ez daitezkeenik. Badaiteke ahal». Eta, azkenik, lehertu egin zitzaigun gizona: «Oihu egiten diet lerro hauetatik nire ondorengo sendagile eta beste motako euskaldun ikasle guziei haiek ere era hontako lanekin euskara aberatsago, euskara jantziago, euskarago bat egiten saia daitezzen».

Eta ekin zion bere lana aurkezteari: «HIS SORTAREN EZKERREKO ADARRAREN HERSTURA AURRERATUAREN ETA ELEKTROKARDIGRAMAREN ARTEKO KOERLAZIOA». Ehun eta gehiago horrialde luze, inork hortaz ezer jakin nahi baleza... Batek ez daki zenbaterainoko garrantzia izan dezakeen gisa hortako lan batek, ez bait du hori bere alorra. Bakarrik, eta hori ongi ulertu zuen, Maisu-Biltzarren iritzia gogoratu besterik ez du egingo: «Gaiaren ugaritasun honengatik (1.700 koronari arteriografia aztertutak izan omen ziren lan hori osatzeko, eta ez omen da sekula santa era hortako lanetan zabalero berdineko gairik erabili), eta kasu bakoitza eta denak xehe-xehe eta osotasun paregabe hontan taiutuz agertzearengatik, gure txalorik beroenak opa dizkiogu. Benetan latza eta ikaragarria eta hobe ezina, gizon honek aurkezten digun lana».

Gorago esan dudan bezala, ez zitzaion txalorik falta izan gure lagunari: areto osoa, lau hormak eta goi eta behe, dantzari bizi bat zen etengabeko txaloen erritmoari jarraiki...

Eta Maisu-Biltzarreak epaia erabaki zezan bitartean, kanpora erazi egiten gaituzte. Zaila da hemen diren ehun eta gehiagoren bihotztaupadak biltzea. Nik esan dezakekan gauza bakarra, zera da: honoko adineko zapeladun gizon kankailu honek jan egin nahi lukeela Rikardo hutsik edo berak jakingo du zerkin; horko amonaxto bixiak (bere ama agian?) malkoz busti dio Rikardori bere bibote ugaria; haruntzagoko bizardun eta aurpegi soil gazte talde batek, besarkadak, zorionak, bostekoak...

Ez zuen denengana iristeko astirik ukan, barrura deitu gintuzten eta berri.

Artean aurreko asperen eta bihotz zarrastadak baretu gabe genituen bigarrenari ekin beharra izan genuenean: «Maisu-Biltzar honen buru izateko ohorea dudanez gero, zioen Segovia eta Arana jaunak, asebeteko atseginez adierazten dut Arrue eta Imaz Rikardo jaunari bere lan ezin hobe honengatik goreneko aipamena egitea erabaki dugula: «SOBRESALEINTE "CUM LAUDE"! Zorionik beroenak, bada, adiskide horri, eta...». Eta jarraitu nahi zuen, baina alfer-alferrikako ahaleginak harenak; eman bazen, eman, epaia, altxa zen jendea eta ez zekien nola adierazi sentitzen zuena: nor txaloka atzamarrak hautsi beharrean, nor korrika musu eman nahiez... Guztien gainetik, gauza batek utzi ninduen zur-eta-lur: Arrue doktor berria eta bere tesiaren gidari izan duen Iriartetar Mikel Maisu jauna amaigabeko besarkada batetan kateatu ziren aretoaren erdian. Eta doble

txalo eta txalo gehiago guztiok maisu-ikaslezkotz gorpuz bakar hari. Ez zuen hitzik une hark; ikusi, bizi, maitatu egiten zen dena.

Nolabait amaitu behar eta, amor eman zion noizbait jendeak mahaiburuaren eskariari, denok eseri eta isil gintezen. Egia aitortzeko, ez zen edonolako izan ondoren Segovia eta Arana jaunak eman zigun hitzaldia. Bai gaia bera eta bai emateko era, atsegingarriak biak: «Medikuntzaren eta gizartearen arteko prolemak». Zilegi bazait nire eritzia ematea, zera esango nuke: gaia bera oso interesgarria bazen ere, zerbait lekuz kanpo gertatu zela. Ez geunden gu orduan ordubete eta gehiagoko hitzaldi bat leporatzeko. Hala ere, nahi eta ez, jasan beharra izan genuen, ordea.

Izango ziren atsaldetako hirurak kanpora ginenerako. Arras nekatua eta urdaila girri-gorro, ez nuen nik han luzaroago egoteko umorerik. Behin Rikardo lagunari nire zorionik beroenak opa ondoren, Bilbo zikin eta erdaldun bideari ekin nion...

Eta gauza bat eta bera, bitartean, neure buruan: «Oihu egiten diet lerro hauetatik nire ondorengo sendagile eta beste motako euskaldun ikasle guziei, haiek ere era hontako lanekin euskara aberatsago, euskara jantziago, euskarago bat egiten saia daitezzen». Bai, egia: gure euskararen bihotza berrindartuko bada, badugu Rikardo bezalako kardiologo eta beste mota guztietako euskaldun «sendagile» beharrik. Rikardok ere altxa du bere oihua, eta oihu bat dabil gure euskal aidean; lehengo batetan Balonako kaleetan entzuten nuen oihu berbera:

«Aupa gizonak,
jeiki mutil;
atzar emazte
eta neskatil:
borrokarako dei eginez
irrintzi bat dabil».

Baratzategiko Sasizabal

EUSKAL HERRIAREN HISTORIA

✻ **Lur Ekonomiatik Merkantilismora**

✻ **Histori-zaletasuna**

✻ **Euskal "Berdintasuna"**

GERO eta JAKIN euskal argitaratzeek Federiko Zabalaren **Euskal Herriaren Historia** delakoaren bigarren alea —Lur Ekonomiatik Merkantilismora— agertarazi dute berriki, elkar-lanean.

Federiko Zabala Alzibar Tolosan jaioa dugu 1916 urtean. Batxillera Ordunako ikastetxean egin zuen, eta Lege Ikasketak, berriz, Zaragozan. Horrez gainera, zenbait histori-ikastaro ere egin zuen Zaragozako fakultate berean.

1940 urtean ekin zion zenbait artikululu idazteari, Donostiako «El Diario Vasco» delakoan lehenik eta «La Voz de España» izenekoan gero. Ondotik, R.S.V.A.P. elkartearen boletinean ere idatzi izan du, histori pertsonaiez batipat.

1954 urtean, **Caminos bajo la lluvia** deritzan nobela argitara eman zuen, sasoi bateko Plazaolako trenari buruz moldatu eta egokitua.

1969an, Juan Garmendia Larrañagarekin batera, Tolosako Monografia osatu zuen.

1971 urtean, **Euskal Herriaren Historia** delakoaren lehen alea atera zuen (Etor-Jakin), eta orain, berriz, bigarrena. Bestalde, AUÑAMENDI editoriala erdal edizioa argitaratzen ari da bere aldetik.

Guzti honetaz, eta Euskal Herriko Historiaz bereziki, Zabala jauna mintzo zaigu Tolosako bihotz bihotzean, Kale Nagusian hain zuzen, Juanito Garmendia, Periko Elozegi, Agirre sendagilea eta beste hainbatekin lagunarteko berriketan aurkitu dugularik.

Federiko Zabala, trakets asko baina euskaraz mintzo da. Hala ere, bere obraren itzulpena inork egin behar izan dio.

BERE OBRA

● **Ikus dezagun, lehen lehenik, zertan den zure historia, zenbaitek esan duenez, euskal historiari zehatzena.**

—Euskal Herriko Historiaren sintesia bat da. Euskaraz eta erdaraz agertzen ari da. Euskal argitaraldia hiru aletan azalduko da. Lau edo bostetan, ordea, erdarazkoa. Orain arte bi ale atera dira argitaraldi bakoitzeko. Euskarazkoa aurretik doa, ale lodia-
goak baitira.

● **Nola berez genitzake obraren hiru aleok?**

—Lehena, **Lur Ekonomia** dugu, IV mendean hasi eta XIII arte. Bigarrena, **Lur Ekonomiatik Merkantilismora**, hau da, XIII eta XVI mendeon artekoa. Hirugarrena, azkenik, XVI mendetik aurrera.

LUR EKONOMIA

● **IV mendean hasten zara. Eta lehenago?**

—Bueno, IV mendean hasten dela diot, aurrez egitan dato guti bait dago historia zehatz bat harian harian konta ahal izateko. Izan ere, IV mendetik atzera bagoaz laster asko prehistoriarekin topo egingo dugu, Barandiaran eta beste hainbaten azterketekin hain zuzen. Honetaz esan beharra dago, euskal prehistoria euskal historia baino landuago eta ezagunago dugula, ez baita hartaz ekipu on bat baino gehiago alferrik aritu.

● **Zein litzateke Lur Ekonomia de-**

lako aro honen gertakiririk garrantzitsuena?

—Mugaz barru aztertuz gero, aro hau artzain eta nekazari kulturaz oinarriturik dugu, baserria, jabegoa etab. Lur ekonomia honetan bi zutabe ditu gizarte erakundeak: bata, odolaren ahaidetasunak sortzen duen klan, eta hanzogoa, bestea. Klanak mamituko du gizarte antolaketa, eta hanzogari babesa eskainiko dio. Hanzogoa, berriz, aintzinako euskal gizartearen instituzioetan oinarritzen da. Euskal Herria politika erakunde honen gain dago tinko. Klan eta odol-ahaidetasun zentzu hoiek sortaraziko dituzte gero, erdi aroan, taldeen arteko burruka eta haserraldiak.

Hau guzti hau euskal mugaz barru. Mugaz kanpo, aldiz, bisigodu eta arabiarren kontrako erasoak aipagarri dirateke garai honetan. Araba eta Nafarroako hego aldean kokatzen dira gehienbat burruka hoik, Zangoitze eta Iruñetik zehar, Lizarra eta Gasteizera doan sasi-muga baten inguru-inguruan. Burrukaldi hautatik militar erakunde batzuk moldatzen dira, gero Nafarroako Erresuma sortaraziko dutenak.

MERKATALGO EKONOMIA

—Lehen aipatu ditugun leinu eta taldeen arteko burrukaldiek bereztzen dute, alde batetik, merkatalgo garai hau.

Merkatalgoaren hedapenak, burdinolak eta bestek ekonomi hazkunde bat lortarazten dute. Eta hazkunde honen inguruan, lur ekonomiarekin zer ikusirik ez zuen gizarte mota berri bat sortzen da: merkatariaik, olagizo-

nak etab. Jende mota berri hau hiri-bilduetan kokatzen da.

Giza-aldaketa giro honetan, Ahaide Nagusiak eta hirietakoak burrukatzen dira. Ahaide Nagusiek nekazari munda errepresentatzen dute. Hirietakoek, aldiz, gizarte berria. Hiritarrak ateratzen dira garaile. Garaipen honetatik Euskal Herriko historiarekiko ondorio guztiz garrantzitsuak ateratzen dira.

Ondorioak hiru mailatan aipa daitezke, hots, politik, ekonomi eta gizarte mailan. Politikaz, foruak taxutzen dira. Ekonomiaz, nekazarienganako hirien nagusitasuna. Eta, giza mailaz, guztion berdintasuna, foruen arauera guztiok aitonensemetzat propio izendatuz.

Nafarroako Erresumaren politik egiturari bagagozkio, azken euskal errege izan zen Antso Indartsu VII hil zenetik, Castillako Fernando Katolikoa Nafarroa menperatu arteko epea osatzen du bigarren garai honek.

III ALEA

● Eta zertaz izango da hirugarren alea?

—Hirugarren alea, XVI mendetik XVIII-aren azkenerrarte, bi partetan berezi ahal izango dugu. Lehena ekonomiaz buruz, laborantza, artzaintza, industria eta merkatalgoa azalduz. Bigarrena giza-historiari atxikia, klase berrien sorrera, eta foru politik errejimena aztertuz.

● Nola daiteke historia, horrela,

batpatean, XVIII mendearen azkenetan amaitzea?

—Bai, asmoa hiru aletakoa zen hasera, baina orain ikusten dugu ez dela posible Euskal Herriaren historia bat XIX mendearen aurretik amaitzea, karlistadak, foruen galtzea eta ondorengoak aipatzeka. Laugarren ale bat izango da segurutik.

HISTORI-ZALETASUNA

● Euskaldunok atzera sarri begiraten dugun Herri bat gara. Arbasoen lilura handia da gure artean. Hala ere, orain dela hamar urte edo arte —herri xume mailan behintzat— folklore aztarren eta prehistori ikerketetara ino abiatzen zen gure begirakunea. Gaur egun ez doa, ordea, gure bista horren urrutik. Honuntzago finkatzen da gazteon zaletasuna. Historia ia gerta-tu berriak kezkatzen du gaurko jendea. Zer pasatu da?

—Bai, histori-zaletasuna gero eta handiago da, euskal historiak konzentratze bat nabari da gure artean. Jendea gero eta jakitunago dugu histori-galez, eta jakintza hau, maila orokor batez aztertuz baino, mendeak eta gertakariak zehaztuz datorkigu. Bestalde, zer esanik ere ez, gertakariak zenbat eta hurbilago historian barrena, hainbat eta eraginkorrago direla.

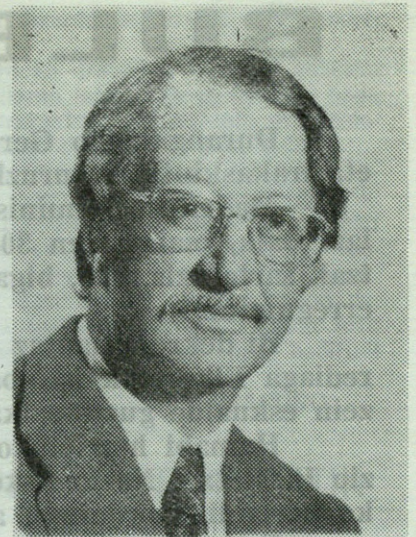
Gaur egun, euskaldun asko eta asko da Euskal Historia aztertzen ari dena. Estudiante askok eginik du hainbat tesia Euskal Herriko historiari. Katedratiko eta irakasle mailan ere euskaldun mordoxka dugu. Ez dut esango Euskal Herriko Historiari buruzko kongreso bat moldatzeko aukeran gaudenik, katalanak bezalatsu, baina bai, gutienik, bilerak, ihardunaldiak, astero bat edo horrelako zerbait.

Arazo honek, Euskal Unibertsitatearen beharra gogorarazten digu. Ez Euskal Herrian kokatua legokeen unibertsitatea, euskal kulturari buruz zuzendu egon behar lukeena baizik, dela historiari dela hizkuntzaz dela beste edozeinbat disziplinaz. Honek intelektual hazkunde ikaragarria erakarriko liguke.

INTERPRETAZIO KONTUA

● Kaleko jendearen zentzutan, «historia» hitza «gertatuaren» seinale da, eta «egiaren» sinonimo. Histori gertakariak modu bakar batez izanik, nola daitezke horrenbesteko interpretazio desberdinak?

—Historia ez da zientzia zehatza. Noski, historilariak behar du objetibo izan. Baina gizakume da, bere ideia eta grina bereziekin. Eta gertakarien interpretazioak desberdinak izan dai-

tezke, zein politik edota sozial ikuspegiaren arauera aztertzen diren.

EUSKAL BERDINTASUNA

● Eta, zorioneko euskal «igualitarismo» horretaz zer?

—Euskal «Berdintasuna» hor dago. Uka ezina da. Gipuzkoako eta Bizkaiko foruek aipatzen dute. Baina, kontuz, berdintasuna bai, bai gizarte mailan eta baita legearen aurrean ere, baina honek ez du esan nahi diruz guztiak berdinak zirenik.

Euskal Berdintasuna delakoaren balioa neurtzeko orduko garaia behar da kontutan hartu. Ez ahaztu, Euskal Herrian XV mendearen azkenean edo XVI haseran azaltzen dela «berdintadun» hori. Sasoi haretan ez zegoen beste inongo estatutan berdintasun susmorik ere. Castillan zein Frantzian, kargu publikoak nobleziaren eskuetan zeuden, gutiengo baten aukeran. Gipuzkoan eta Bizkaian, ordea, edonor izan zitekeen.

● Eta Araban eta Nafarroan?

Bi hauk muga-probintziak ziren. Hainbat burruka egin behar izan zuten kanpotik zetozten erasoaldien kontra, eta zenbaitek lurra lantzea utzi zuten harmadari ekiteko. Militar kasta bat sortu zen, noblezia mota bat alegia.

Edozein modutan, Gipuzkoa eta Bizkaia buruz behintzat, berriz diot, euskal berdintasuna aztertzeko nahita nahi ez behar dela garai haretako giroa ezagutu. Mendebaleko mundu zibilizatuak ez zuen parekorik lortu Frantziako iraultza arte, XVIII mendearte hain zuzen.

Euskal Herria demokrazia isla bat zen garai haretan. Egiaz, euskal berdintasun batez hitzegin daiteke. Jaki-na, orduko euskaldunak ere, besteak beste, aingeruak ezik gizonak zirelarik.

L. A. ARANBERRI

BULEBAR IREKIA

Durungaldeko Gerediaga Elkarteak, euskara eta euskal kulturarekiko zabalkunde eta irakaskintzari buruzko txosten bat taxutu eta onartu du azken biltzarrean.

Madrileko administrazioak herri hizkuntzei dagozkien bi dekreto erabakiak ditu iaz. Bata, maiatzaren 30ekoa, Eskolaurre eta O.H.O. mailako programetan herri hizkuntzak sartaraziz. Eta, bigarrena, urriaren 25ekoa, Espainiako rejio-hizkuntzen erabilera erregulatuz.

Bi dekreto hautaz baliatuz eta beren interpretaziorik emankorrena opa izanez, Gerediaga Elkarteak hainbat eskabide egin die Durungaldeko hamabi herrietako alkateei zein eskualde guztiko ikastetxe eta eskoletako zuzendariari.

Hamabi herrietako alkateei diru laguntza eskatzen die, munizipio bakoitzeko Nazio Ikastetxe, Nazio Eskola eta Hauzo Eskoletan euskara, euskal literatura eta historiazko ikasaldiak ordaindu ahal izateko.

Eskualde guztiko eskola eta ikastetxeetako zuzendariari, euskara irakaskintzaren tramitazioa legeak dioen arauera egin dezatela erregutzen die, harako irakaskintza lehen bait lehen martxan jarria izan dadin.

Durungoko Erdi Maila Irakaskintzako Nazio Institutoko Zuzendariari, BUP delakoaren bigarren eta hirugarren ikastaroetan «Euskara» ikasgai hautagarri bezala jarria izan dadila eskatu zaio, bai eta «Euskara» eta «Euskal Literatura» COU delakoan ere.

Durango Merinaldeko Mankomunitateari, hamabi herrietako udaletxeei, eta eskualdeko eskola guztietako zuzendari eta irakasleei, txosten honen berri Bizkaiko Hazkuntza Ministeritzaren Ordezkaritzari zein Diputazioari eman diezaietela eskatzen die, beharrezko ematen errazteaz gainera, eskualdeko irakas-programazio hobe bat lortu nahiz ahalegin daitezen.

Azkenik, Gerediaga Elkarteak edozein laguntzatarako gertutzen da, dela irakasleak prestatzeko behar diren ikastaroak eratu ahal izateko, dela —legeaz ahalik eta oparoen baliatuz— merinaldeko hizkuntza, euskara, bere literatura eta kulturaren irakaskintza normalizatzeke.

REGIMEN BEREZIA

Urtarrilaren 21ean izendatua izan da Gipuzkoa eta Bizkaia probintzientzako Administrazio Rejimen Berezia aztertu behar duen batzordea.

Gabriel Zubiaga gipuzkoar prokuradoreak ez du bere izendapena onartu, bai batzordeak herri errepresentatibitatek ez duelako, eta baita, azalezko konponketen gainetik, euskal problemaren kakoa —Araba eta Nafarroa barru— administrazio arazo hutsetan ezezik, giza-politik eta kultur arrazoietan ere oinarriturik dagoelako.

Beste horrenbeste edota antzerako pentsatu arren, Eskudero Rueda jaunak barruan geratu nahi izan du, azken batean berak proposatzen duena —foruak— aterako ez bada ere.

Batzorde hau izendatzean, Fraga Iribarne Euskal Herriaz —País Vasco, esan du— mintzatu zen behin eta berriz, Ramiro de Maeztu, Unamuno eta Cánovas del Castillo aipatuz. Lehen bie bagagozkie, ez darabilzkigu, nonbait —han eta hemen—, «sandu» berdinak. Foruak deuseztu zuenaren izena, rejimen berezi berria aztertuko duen batzordea izendatzean aipatzeak ez dirudi, bestalde, gusto onekoa.

Fragak esana du lehenetik —eta lehenagotik Salvador Madariagari irakurria genion—, egiazko rejio politika bati ekiteko behar dutela lehenik rejioetako abertzaleek beren eskabideen topea estatu barruan mugatu. Konforme. Baina tope hori mugatzeko, behar du aurrez estatuak berak rejioen etorkizuna —gizapolitik eta kultur alderdiak barru— asegaratu.

Donostiatik Madrilera etengabeko joan-etorrian ari den

gipuzkoar politiko batek esaten zidan arestian, errejimen berezi hau bi ankako mahai bat zela (beste bi falta, beraz). Mahai kili-kolo batetan ezer onik aterako ahal da! Batere mahairik gabe baino hobe, agian...

TITULU OFIZIALA

Notizia zera da, Bilboko Hizkuntza Eskola Ofiziala euskarazko ikastaroak emateko da otsailaren lehen astetik aurrera.

Arazoa, duela bost hilabete mamitzen hasi zen. Maiatzaren 30eko legearen ondotik (herri hizkuntzak irakaskintzan sartaraziz), hirurehun ikaslek eskabide bat egin zioten Bilboko Hizkuntza Eskola Ofizialari, euskara ere beste edozein hizkuntza bezala irakatsia izan zedin.

Abenduaren 9an, honako eskola honetako zuzendari-tzak, bertako irakasle den Xabier Uriarteren bitartez (euskalduna bera) Euskaltzaindiari idatzi zion, euskaraz eta erdaraz, euskarazko ikastaroak eman ahal izateko programa zein irakaslegoa prestatzen laguntza eskatuz.

Abenduaren 16an, Euskaltzaindiak atseginez erantzuten du, bere laguntza osoa eskainiz, eta euskaltzainen biltzarrean hartuko ziren erabakiak aparte (programaz eta beste), Alfontso Irigoien eta Juan Jose Zearretarekin nahi bezain laster harremanetan has zitezela alde zuretik proposatuz.

Urtarrilaren 13an batzarre bat eratu zen Hizkuntza Eskolan bertan. Eskolako Zuzendaria, Istudio Arduraduna, Xabier Uriarte irakaslea eta Euskaltzaindiko Juan Jose Zea-

rretak hartu zuten parte. Eskolako zuzendaritzak bost ikastarotan barrena eman nahi luke titulua. Lehen lau maila eta praktikazko boskarren bat. Erabaki ere erabaki zen, euskaraz batere ez zekitenei Euskara Batua irakatsiko zitzailela lehen hiru ikastarotan, eta euskalkiak berriz (ez bizkaieraz bakarrik), azken bietan.

Geroztik, «Euskerazaleak» elkarteak, bere lehendakari-ordezko den Montianoren eskutik (kontabilitate akademia bat du beronek) bere eragina azaldu nahi izan du arazo honetaz. Zer gertatu den inork ez daki garbi, baina programa erabat aldatzeko gomendioa etorri da goitik behera. Lehen hiru mailak bizkaieraz izan beharko dute, eta laugarrena eta boskarrena euskara batuaz.

Irakasle bezala, Mikel Zarate, Jose Lasa (bizkaieraz?) eta Paul Muñoyerro izan dira «Euskerazale» elkartearen aldetik proposatuak, eta Alfontso Irigoien, Juan Jose Zea-

rreta, Sabino Egileor eta Rikardo Badiola, Euskaltzaindiaren aldetik.

Lerro hauk argitara orduko erabakiak harturik beharko dute egon, ikastaroa otsailaren lehen astean hasteko bada behintzat. Bi jokerrak irakasleen artean zein metodologია nota eta beste hautatuko den, berek ikusi behar.

Eskolako zuzendaritzak lehen bait lehen ekin nahi lioke, ahalik eta azkarren lehen promozioa atera gurarik. Aurtengoz, lehen eta laugarren mailan bakarrik hasteko dira. Lehenengoan ezertxo ere ez dakitenentzat, eta laugarrenean, aldiz, aurretiko «test» bat gaitutuko dutenak.

Eskola honek emango duen titulua ofiziala izango da, Haskuntza Ministeritzaren bendizio guztiekin. Orain arte Euskaltzaindiak eman izan dituen dagokienez, badirudi besterik gabe gonbidaturik izango direla.

AMATIÑO

EUSKAL HERRIETATIK

zaldibia

BAI ALA EZ

Zalantza bizian daramazkigu egunak azkenaldi hontan; zorionekei amnistia aipatu zenez geroztikoak noski.

Herri gehienetan bezala gurean ere badira gartzelan direnak eta badira bestaldetik dabilzanak.

Erregeak eman duen indultoari esker etxera zaigu Iñaki Olano, bi urtez espetxeraturik egon ondoren. Ez gara gutxi poztu berriro gure artean ikus-teaz.

Baina oraindik beste bi lagun ere baditugu itzalean hiru urte hontan. Zai gaude noiz ikusiko. Lehenbait lehen zuzenduko al dira gauzak! Dakizuenez, denboraldi bat Martutenen igaro ondoren, Zaragozara eraman zituzten.

Bestaldetik dabilzanak, berriro gure artean izateko modurik balitz, hobe.

Idealismoaren eragina garesti ordaindu behar izaten da askotan.

Dana den, uste hainbateko aldaketarik ba ote gero? Herri zahar hontan jaiotzea, gerora ere, problema ez al da izango?

Amnistiarekin batera aldaketa sakinak nahi lirateke bestela...

arrasate

ARRASATEKO UR ARAZOA

Mila aldiz ukitutako gaia. Beste mila aldiz kritikaturakoa, baina gauzak, itxura denez, lehen bezala daude. Ez da aurrerapenik egin. Euskal Herri osoan arazo hontaz gorrienak pasatzen dituen gaue herria izanen ote da? Ez gara errealtatetik urrun ibilikoo...

Duela zenbait hilabete etxetxetxe horri batzu banatu ziren, enquesta gisa, eta nahiz eta ondorioak, oraingoz, guk ez jakin, zurrumurruak iritsi zaizkigu belarrietara. Eta hain entzungarri ez direla esanen genuke. Denok kontzientzatu gara arazoaz, baina, hala ere, eta badaezpada ere, uste dugun baino go-

gorragoa dela aipatuko bagenu, ez litzaziguke gaizki etorriko.

Aipatutako enquestan, beste puntu batzuen artean, Udal Etxeari, sufitzen ari garen egoera lehen baitlehen konpon zezala eskatzen zitzaion. Handik zenbait egunetara alkateak dena bi urte buruan konponduko zela agintzen zuen.

Hainbeste bider amets egin dugun Urkuluko presa ospetsu hori martxan jarri zenean, barrena poztu zitzaigun: Azkenengoz! Baina orain jakin arazi digutenez beste problema bat azaldu zaio proiektu horri, Udal Etxeak kontutan hartu beharko duena. Dirudienaz, Urkulutik ura ekartzeko behar den infra-estruktura ez da gai bere eginkizuna betetzeko. Eta badugu, beraz, beste korapilo bat haizean. Noiz arte?

Ikusi ahal izan dugunez, herriko talde bat mugitu da hartuko diren izenen zerrenda Udal Etxeari bidaltzeko. Eskari honetan herriko lehenengo erakundeak ur hartzea hasi baino lehen, infra-estruktura behar den bezala jar dezala adierazten zaio. Bukaera gabeko haria? Ez dugu uste. Zertan amaituko da lelo hau? Gauza guztietan lege, denborak (ez dadila luzea izan) emanen digu erantzuna. Baina ez dute agintariek herriko interesak jokoan daudela ahaztu beharko. Ea, ba!

BATZU

—«Euskal Unibersitatea bai». Honela dio soinekoan eramateko atera berri den txartelttoak, eta euskaldun guztion ametsa dela deritzagu. Baina erretrauak dioten legez: «Jainkoari eskatzen...». Ezin dezakegu Unibersitate hori lor txartelttoaz bakarrik, eguneroko eta ba-koitzaren lanaz eginen dugu baizik. Eta gure herriko zenbait sektoretan, atso-titz hori ez dutela ezagutzen dirudi.

—«Irudi batek ehun hitzek baino balore gehiago du». Ezetz? Galda iezaiozue ikastolako edozein umeri ea nor den Leire andereñoa!

—Azken hilabete hauetan bi hitzaldi eta ikastalditxo bat entzuteko aukera izan dugu. Lehenengo. Gau Ikastolaren plangintzaren barruan, Jon Urrujulegik emandakoa «Euskara: zenbait xehetasun» gaiaz, abenduaren hamarrean. Bigarrenak, X. Mendigurenek, hama-bostean «Ikastola atzo eta gaur» gaia ukitu zuen. Azkenengoz, Urtarrilaren bi eta hiruan, Joxe Ramon Etxebarriak,

Gau Ikastoletako eta gainontzeko irakasleendako moldatutako ikastaroa ttipi bat eskaini zuen.

—Aurreko bi urtetan «Sebero Altube idazlehiaketa» antolatu du Danok-ek. Aurtengoa hirugarrena izanen delakoan gaude. Ez dugu, oraindik, berririk jaso baina arlo honetatik lan asko egiteke denez gero, laster zerbait jakin araziko digutela pentsatzen dugu.

—Gau Ikastolak aurtengo bigarren hiruhilabetekoari hasera eman zion Urtarrilaren zazpian. Xehetasunak hurrengo batetan...

—Oi zein eder geldituko da gure herria konponketak bukatuko direnean... ez ote?

—Urtarrilaren bederatzian Ikastolako Batzar Orokorra izan zen. Bidalitako harpideari anitz jende erantzun zion eta honela zegoen gela nagusia... Han entzun zenari kaso handia eginen zaiola itxaroten da. Beraz, hoge miloi holk laster bilduko direlakoan daude Batzardekoak. Honela izan dadila.

—Gaurko honi bukaera emateko zenbait jenderen iritziak, Z. A.-ren moldaketa berriaz, emanen ditugu: atsegin-garri, egunekoia, ederra, erabilgarriagoa... Gehiagorik?

errenteria

SANTA AGATA KORUAK

Urte Berrian aurrera goaz. Santa Ageda bezpera laster gaimean dugu. Bezpera diogu zeren, denok dakigunez (ez dugu hemen ezer berririk asmatuko), Kataniako martiri honen omenezko jaia ilunabarrean ospatzen bai da bereziki, ohizko koplak eta berriak, kale-kale kantatuaz.

Ereintza Elkarteak, euskal usadioari jarraiki, otsailaren 4an bi koru ateratzeko asmoa du. Gaztetxoak arratseko 7etan eta zaharxeagoak 7.30etan, bakoitza beren txistu eta soinu. Ez daude, ez, Errenterian horrelako ekintza gehiegi; zeren, kalean ikusten diren gauzak kontuan hartzen baditugu euskaldunik ez dagoela iduri du.

«EREINTZA»

azpeitia

HERRI EKINTZA SENDO BAT

Herri batetako eguneroko bizitza arruntean, amaika eratariko lanak, bu-ruhausteak eta egikizunak kokatzen di-
ra. Herri ekintza, ez da bakarkakoa eta
are gutxiago taldekeriazkoa. Herri
ekintzak, helburu nagusi bat du lorki-
zun, hots: HERRIAREN ONA. Herri
ekintzak, horretara, Herriari erantzun-
ten dio, herritar gehiengoaren interesei.
Ekintza bera ere, herri mailan oinarrit-
zen da, bere erroak herrian itsatsiak
ditu.

Azpeitian, herri ekintza sendo bat bu-
rutu nahi da. Hauxe: Sendakuntza zer-
bitzua hobetu. Azpeitian, zerbitzu hau
oso egoera tamalgarrian dago eta he-
rritarren eroapena, eroapen sakratua,
nekaturik dago!

Ez guke geure burua, ohorez gain-
zuritu nahi, baina, behin baino gehia-
gotan, Zeruko Argiaren orri hauetatik,
Azpeitian, Sendakuntza arloan dauden
bidegabekeriak eta injustiziak salatu
ditugu. Urtarrilaren 11ko alean, langile-
riaren artetik hautaturiko bi ordezkari-
ren iritzia agertu genituen. Ordezka-
rion erantzunak, garbiak izan ziren:
Azpeitiko Udaletxeak, Ambulategi bat
berehala eraiki dadin, 200 m2 toki ego-
ki bat prestatu beharra duka.

Urtarrilaren 13ko gauaz ari naiz le-
rro hauek idazten. Udaletxeak, gaur
iluntzako zortzietan, Circulo del Movi-
miento-koekin bilera berezi bat edo ple-
no extraordinario deitzen zaion horie-
takoa egin behar zuen. Bilera honeta-
rako, lantegietako eta kooperatibako or-
dezkariek dei bat, harako bileraa ager
gaitezen erregutuaz, jasorik genuen. Hi-
laren hamabiko arratsaldean herrigiro-
an zurrumurru bat, bizkor zabaldu
zen: alegia, Batzarrea itxia izango ote
zen. Beraz kontu egin, hain garrantzi
haundiko bilera batetarako, langileariak
gai honetarako bereziki izendaturik
daukan batzordeari ere atek itxitzen
zitzaizkion!!

Urtarrilaren 13an. Zortziak laurden
gutxi baino lehenago jende pila izuga-
rria, zahar, gazte, emakume asko beren
semetxoekin, etab, Plazatikira bildu
gara. Zortziak arte, geldi geldi, hement-
xe. Langileak gara gehienak; ia denak
esanik ere, bekatu haundirik ez! Ordua
heldu da, zortziak jo dute. Jakin dugu
jakitekoa: Batzarrerik ez da egingo, ez
egitea erabaki omen du alkateak! Or-
denaren zaitzaileek, mesedez, pittin bat
baztertze eskatu digute, berebilen
joan-etorria erabat galerazten omen du-
gu eta. Plaza-nagusira egin dugu. Tele-
fonikako langileak ere une honetan
berton manifestatze isil batean ari dira,
eta denok talde baten bildu. Langileen
ordezkariek, kiosko gainera igoaz, Ba-
tzarrea ez egiteko arazorik ez dutela
ezagutzen adierazi digute!

Kalean gora eta behera ibilaldia egin
ondotik berriro Plazanagusira bildu ga-
ra. Ordezkariek berriro, arretaz eta ke-
mentsu mintzatu zaizkigu: Herri ekin-
tza hau ez dela manifestatze honetaz
agortzen eta berriro, elkarren berri
izango dugula. Plaza osoak, une hone-
tan bi milatik gora uste dugu, bapa-
tean txalotu ditu langileen ordezkari
trebe hauek!

Norbaitek, pentsa dezake, herriak jo
zituen txalo bero haiek, beste norbai-
tzuentzako ote zirenez; gal bitza pen-
tsamendu hoiek eta bego ziur, txaloak,
langileriaren ordezkari prestuentzat zi-
rela.

Ekintza honetan, herritar guztiok BA-
TU behar dugu. Gauden adi!

SANSEBASTIAN JAIK

Uteroko usadioari jarraituaz, Azpei-
tiko herriak, aurtan ere ospatu ditu be-
re bereak dituen Sansebastian jaiak.
Bezperaz, herriko soziedade eta jate-
txeak, lepahezurreraino beterik gelditu
ziren; afaltokiak hamabost egun lehe-
nagotik gordeak zeuden. Egun honetan,
Donostian bezala, etxeko sukaldetik
kanpora afaltzeko ohitura dago.

Gaueko hamarrak aldera, danborketa
nagusia hasi zen. Hamabi soziedadeta-
ko taldeak, beren kantinera txairoak
aurrean zituztelarik, urteroko kalejira
eginaz, Plaza nagusira bildu ziren. Tal-
de denak Plazara bildu zirenerako ha-
mabiak hiru minutu gutxi ziren. Ohi-
tura den bezala, hamabiak puntu-pun-
tuan, Sansebastianen martxa ezaguna
joaz, Udaletxearen ordezkariak, alkatea
ez zen agertu, bandera zabaldu zuen.

Zerbait berezia gertatzen hasia zela
berehala ohartu ginen. Talde batzuek,
danborra jotzeari utzi egin zioten, bes-
te batzuek ordeza, segi. Bigarren txan-
dan ere, gauza bera gertatu zen, batzuk
joka eta beste zenbait geldi. Laugarre-
nerako talde denak, gelditu ziren; mu-
sikariek bakarrik jarraitu zuten. Une
haietan, entzuleen artetik deihadar in-
dartsu batzu atera ziren. Amnistia eta
presoak kalera, sarrienik entzuten zi-
ren. Plaza osoa, jendez bete beterik ze-
goen. Han ziren herriko gurasoak be-
ren haurrak zituztela, hantxe gazte eta
gainontzekook.

Danborzaleak, nor bere gisa, ordena-
ri begiratu gabe, etxeratsen hasi ziren.
Plazan, oihuak ozenki, gero eta sendoa-
go eta batuago. Udaletxeko argi nagu-
siak itzali eta leihoak itxirik gelditu
ziren. Bestak, ondorengo luzamendurik
ez zuen izan. Musikari guztiak, beren
etxeetara erretiratu ziren eta ez dan-
tzarik eta gainontzeko jolasik ez zen
egin.

Zehatz-mehatz eta ziurki jakin ahal
izan dugunez, bederatzi taldek, danbo-
rra normalki jotzea erabaki omen zu-
ten; gero ordeza, ez zen horrela gerta-
tu.

Gertaera honek, era guztitako esame-
sak sortu ditu azpeitiarren artean.

Sansebastian egunez, aparteko egu-
ralda egin zigan. Hamabi eta erdiak
baino beranduago atera zen sokamutu-
rra. Gure ustez, beranduegi da ordu
hau, zeren umetxoan danborketa atera
zenerako, ordubatak eta laurdena pa-
seak ziren.

Aurtengo gurdia-apaindu edo karroza,
Manuel Ferrer margolari trebe zenari
eskaini zitzaion. Ferrer jauna, jatorriz
eta etorkiz, ez zen azpeitiarra, alaz ere,
gogoko zituen buru argiz ulertzen zi-
tuen azpeitiarren eta euskaldunen gau-
zak. Urte pila luzetan aritu zen, ilun-
tzero iluntzero, herriko eskolaume eta
gazteei, artearen dohai aberatsak ira-
ksten, eta artista on bat antzo, oso
zaharturik eta sosik gabe hil zen!

ALFABETATZE SAIOA

Betherrandarren aretoan, iluntzeko
zortziak eta erditan, astelehenez eta as-
teazkenez ematen dira alfabetatze saio
honen ikasgaiak. Saio hau, Gau Eskola
elkartekoek Euskaltzaindiaren ardura-
pean antolatu dute. Ikasle bakoitzaren
matrikula 500 pezeta izanen da.

ondarroa

«Aurrera» eta «Motriko»: eztabaida

Ondarru eta Motrikoko herrien ha-
rremanak erdizka ebakita daude.

Zergatik? Arrazoi bat dago horri
erantzuteko: «zorioneko futbola». Ez-
tabaida hau, herri bien artean urte-
etan dago. Hau oso txarra da gure
ustez, zeren eta, denok EUSKALDU-
NAK gara, eta, zorioneko futbola bai-
no lehenago gure arrazazko, hizkun-
tzazko eta anaitasunezko loturak dau-
de. Horregatik lotsagarria, penagarria,
tamalgarria, eta negargarria dela be-
rriz errepikatzen dugu.

Partidu hauetan, ikusle artean ez-
tabaida gogorak izaten dira, eta di-
rua ere jokatzen da.

Ondarruko herria guztiz euskalduna
izan arren, Aurrera futbol taldea guz-
tiz erdalduna da. Horren erru nagu-
sia, herriak berak duela uste dugu,
zeren, Aurrera futbol taldea herriare-
na da eta.

Motriko herria, ostera, Ondarruaren
aldean erdaldunago ei da, baina Mo-
triko futbol taldea euskalduna da.
Heuren txartelak, egitarauak eta ali-
neazioak, euskaraz eta gaztelaniaz egi-
ten dituzte.

Beraz, Ondarru herriari dei bi egi-
ten diogu:

BAT: Ea zorioneko futbol horrekiko
arazoa ahaztuaz, herri biok adiskide-
tzen garen!

BI: Gu Ondarrutarrak gara, eta On-
darru eta Ondarruren gauzak maite di-
tugunez, eskutitz bat idatzi diogu Au-
rrerako zuzendariari, hauxe esanaz:
Aurrera, Ondarruko herria bezain eus-
kalduna nahi dugula, eta mesedez, Au-
rrerako txartel, egitarau eta aliena-
zioak euskaraz izan daitezela. Ea h-
rritarrok, beste horrenbeste egitea
dutzen eta ea laster, Aurrera futbol
taldea EUSKALDUN bihurtuta ikus-
ten dugun.

ermua

OLENTZERO

Ermuan Olentzero Gabon zaharretan egin ohi da. Horretarako, gazte, ume eta zahar denak alkartzan ziren saioak egitera. Aurten Olentzero bi egitea pentsatu genuen: bata ikastolakoek eta beste gazteek. Ikastolakoak umeekin, hogeita lauean goizetik irtengo ziren.

Gazteak berriz, Gabon zahar edo urte zahar egunean, arratsaldetik. Saioak asteen bitan egingo ziren eta herriko gazte talde guztiei dei egin zitzaion bertaratzeko. Nahiz eta Olentzero bi egin, biak ikastolaren ardurapean egingo ziren. Gutti gora behera hirurogei-laurogei lagun bildu ginen saioetan.

Batzu-batzuek gisa honetako arazoak azaldu zituzten: ia Olentzeroren abesti guztiak euskarazkoak izan behar zuten; ia dirua ikastolarako bakarrik izan behar zen... Gazte batzuen artean halako giro arraro bat sortu zuten; baina eztabaida batzuen ondoren gauzak bere tokian ipini ahal izan zituzten. Antolatzaileek —ikastolako kultura taldekoek— hitzaldi bat ematea ere pentsatu zuten; baina azkenean denbora gutxitxo eta utzi egin zuten. Dena den, informazio lan polit bat egina dute Olentzero dela ta; agerpen labor bat argitaratu zuten eta herrian banatu; bere aurpegiari hau zioen: **OLENTZERO-1975-ERMUAKO IKASTOLA** eta Ermuan egindako Olentzero baten argazkia.

Gauzak, egindako lanagatik, dagoen giroagatik, oso ondo joan ziren; gazte pilo bat bildu zen Olentzeroren inguruan; eta herritarrek bizi txolatu zuten kalezkale igarotzean. Ikastolakoek lehenengo aldiz egiteko, ondo; datorren urtean hobeto. Ia ermutarrok, apurka apurka, esnatuz eta indartuz joaten garen.

GABON ABESTIEN JAIALDIAK:

Jaialdi bi egin dira guri dagokigunez; bata Durangon eta Ermuan beste. Ermuako ikastolakoek taldetxo bat gertatu zuten, eta dirudienez nahiko ongi. Durangon bigarren tokia lortu zuten eta Ermuan ere bigarren tokia. Oso pozik gelditu dira lanean aritu diren guztiak eta batez ere ikastolaren ekinza aurreratzan ibili direnak.

EUSKAL LIBURUXKA ETA JOSTAILUEN ERAKUSKETA:

Gabonetako oporrak direla eta, Erregeen jostailuak direla eta, eztabaida ugari ibili da ikastoletan. Noiz eman umeei jostailuak? Gabon aurretik ala Errege egunean? eta gabon aurretik ematen badizkiegu, non gelditzen dira erregeak? etab... etab... Zenbat eta zenbat jostailu saltzen den Gabon inguruan! eta zelako jostailuak! Gure asmoa hau izan da: oporretan umeei eskuetan izan zitzatela jolasgailuak; eta jolasgailuak aukeratzeko orduan ikastolaren heziketa eta jokabidea kontuan har dezatela. Berdin ipuiei eta irakur-

gaiei dagokienez. Ikastolan ipini guren erakusketa, eta ikastolako gurasoei dei egin genien bertara zitezen.

Lehen ere inoiz horrelakoak edo antzekoak egin izan dira Ermuan; nahiz eta diru askorik ez atera ongarrira izan delakoan gaude.

ASMOAK:

Ikastolakoek, herriko beste talde euskaltzaileekin elkartuta, **EUSKAL AS-TEA** antolatzekotan dira; hontaz hurrengoan berri zehatzagoak.

lequeitio

Bai, egia da. Askotan entzun izan dugu Bizkaiko kostalde guztian ez dagoela beste herririk gurea baino ederragorik. Zoragarria da Lekeitio, horregatik, udako beroa eta oporraldiak heltzen direnean, lurralde guztietako turistez eta udatiarrez bete-bete eginda egoten da herria. Baditugu hemen kanpotarrentzat atsegingarri gertatzen diren gauzak: hondartzak, portua, giroa, e. a. Gure herriak 7.200 biztanle inguru ditu, baina udan 24.000 bizilagun izatera heltzen gara, berriz. Dударик ez, jendetza izugarri honek diru ederrak uzten dizkiela herriko denda, kafetegi, dantzatoki, ostatu eta alkilatze etxe jabeek, eta hau ongarrira gertatzen da herriko ekonomiaerentzat. Zoritxarrez ala zorionez, Euskal Herria ez da «Costa Brava» izeneko lurralde eguzkitsua, eta hemengo udaldia bi hilebetetakoa bakarrik da; uztaila eta abuztua. Orain arte aipatutako guztiak Udaletxeak urtero argitaratzen duen jai programan irakur daitezke, gutti gorabehera, baina baditu hemengo urteak uztallaz eta abuztuaz aparte beste hamar hile, eta hauetan, hain zuzen ere, gauzak ez dira hain goxoak izaten.

Orain guztiz desberdina da giroa, turistik eta udatiarrik ez da ikusten. Edozein asteguneko arratsaldeko zapiak edo zortziak direnean, herriko kaleak eta dendak hutsik daude. Dendariak kezkatu dabilta. «Herrian ez dago dirurik» dioskute aski etsirik. Hau ere egia da, hemen ez dago ez jenderik, ez dirurik, ez ezer. Estudianteak Ondarroako Institutura joaten dira egunero, Lekeitio ez dago eta. Baina problema osoaren kaka, ekonomian datza, beti bezala. Industriarik ez dugu. Segur gaude, lantegietako kutsadurak ez digu turismoaren gozotasuna galaraziko, eta hau batzuentzat kontsolagarria baldin bada ere, guretzat ez du balio. Herriko lantokirik inportanteena 300 lanpostu ematera ez da ailegatzan. Lehen hau arrantza herri bat zen. Orain ez dakigu zer izango den, baina hori bakarrik behintzat ez da. Lehen itsasoak eta, bereziki, arrantzak ematen zuen denontzako lanbidea. Orain arrantza aldaiz beheran doa, arrantza-leak eta berauen irabaziak gero eta urriagoak dira. Familia askok irten behar izan du Bilbora edo lan bila. Soluzio bakarra industrializazioa da, eta bere premia gorrian gaude.

Ez da egongo inguruetan herri politagorik, baina segur naiz, problema-tsuagorik topatzea ere erraza ez dela izango. Hemen problemak sobera ditugu: ekonomikoak, irakaskuntzakoak, kulturazkoak eta abar luze-luze bat. Herriko udalekuek eta «Sociedad de Familias»ekoek beren «intentzio ona» eta ezintasuna baino gehiagorik ez digute erakusten, problematika oparotsu honen aurrean.

Etorkizun beltza gure herriarena, benetan gorria, eta txarrago dena, argirik inondik ere ez dugu ikusten. Oraingo estrukturrek irauten duten artean, sistema aldakuntza egokirik ematen ez den artean, soluziorik ez da etorriko eta Lekeitio herri polit huts bat izaten jarraituko da. Baina, zoritxarrez, politasuna ez da jaten eta begien aurrean presentatzen zaigun eguneroko errealitatea oso trixtea da. Udaleku bikaina da Lekeitio, baina negua luzea da, geroago eta luzeagoa gainera...

beasain

LANGILERIA

Urtarrilaren erdi aldera bada gerta-kizun eta zerikusirik. Aurreko astea **ESTANDA** lantegia oporrean zela bukatu bazen, aste honetan arazoa gordin darrai. Kaleratuak izan ziren 26ak, elizan egun bat edo eginak dira; guardiazibillen kapitana hitzegin ondoren irten bide ziren ostegun arratsez. Dirudienez, ostiralean arazoa konpontzea agindu zien kapitainak.

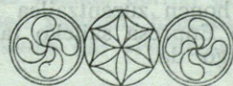
Konpondu, ez dakigu konpondu den, baina kalean behintzat ia egunero ikus daiteke langile agerpen bat, nola lehen aipatu lantegiko, hala beste lantegietako, nahiz zenbait ikasle ere.

Datorren asteen garbituko ahal ditugu gauzak, okerragotzen ez baditu behintzat.

BERRI XEHEAK

Urtarrilaren 27an hasiko da Loinazko Martin deunaren bederatziruena.

—Ezeren okerrik ezean badituzte otsailaren 4an Santa Agedaren ohorezko bertsioak abestera sailen bat irtengo dela. Dena den eta hori horrela izatekotan, lerro hauek argitaratzearekin batera, hasiak dirateke entsaioak. «Aintzalduta daigun»... bada aurten.

bilbo

BILBOKO HAIZEAK

Zeruko Argiako irakurle prestuak, behar bada, jakin nahi luke zer-nolako haizeak darabiltzagun Bilbo aldetik. Eta, gertatzen da, Bilboko kutsadura honetara ere ohitu egiten dela bat, eta, azkenean, haize zikinak eta pozoinduak ditugulako geure inguruan, oso zaila egiten zaigula haizeak nondik nora jozen duen jakitea.

Beraz, **Zeruko Argia** berriro eta txukundu honetan Bilboko haizeen berri jakin nahi duenarentzat hartu dut gaur neure luma. Aspaldidanik ixilik egon ondoren, hemen naiz berriro zuekin.

Eta gaur Bilboko haizeak ditudanez aipatzeko, esan beharra dagoke, hemen, garai hauetan ditugunak, beste zenbait tokitakoren antzekoak direla: amnistia, laneko baldintza hobekak, hauzotako ezin bizia... Santutxu bezalako hauzo indartsuan, adibidez, «turismo-gida» berri bat asmatu dute. Ez da «guia secreta», batez ere hauzotarentzat, baina bilbotar guztiontzat aldarrikatu nahi izan dituzte lokatzaz betetako kaleak, urik gabeko iturriak, parkerik eza... eta amaigabeko zerrendak. Ate zirritu bat zabaltu digutela eta, hor gabilta denok zirritu horretatik zer etorriko zaigun zai. Ez, ego-nean, noski, egonak ezer gutxi ekartzen bait du berez, baina bai, itxaropenez. Ez da gutxi. Horrek esan nahi du oraindik —norbaitek bestela uste bazuen ere— ez dugula itxaropenik galdu. Baina, bildur naiz, ez ote zaigun dena itxaropenetan geratuko.

KOOPERATIBISMOA DELA TA, MINTEGI BAT

Deustuko I.C.E. delakoak antolatuak, mintegi bat egingo da Bilbon irakaskuntz kooperatibismoari buruz.

Zenbaitek hola proposaturik, era honetako mintegi bat antolatu da. Euskal Herrian, eta bereziki Bizkaian, bada zenbait kooperatiba irakaskuntza sailean lanean dihardutenak, ikastolak ere tartean direlarik.

Mintegiak honako gaiak erabiliko ditu: kooperatibismoaren oinarriak; irakaskuntza kooperatiba baten legezko eta finantziario alderdiak; irakaskuntz kooperatibismoari sarrera; kooperatiba baten antolaketa, partizipazioa eta funtzionamendua.

Mintegi honen zuzentzailea Lankide Aurrezkiko Enpresa saileko talde teknikoa izango da.

Egunak: Otsailaren 4etik 7ra.

Zenbait ikastolarentzat interesgarri izan daitekeelakoan gaude.

ESKOLAURREAN ETA E.G.B. DELAKOAN EUSKARAREN IRAKASKUNTZA SARTZEKO BEHAR DEN INFRAESTRUKTURA MUNTATZEN

Urtarrilaren 16an bildu omen zen Gobernu Zibilean 1975.eko maiatzaren 30ean atera zen dekretu famatua aurrera eramateko Batzordea. Batzorde hau honako pertsona hauek osatzen omen dute: Gobernadore dugun Felipe Ugarte jauna izango da batzordeburu; buru ordezko, Heziketa eta Zientzia Ministergoaren ordezkari probintziala izango da. Bokalen artean, Magisterio eskolako zuzendaria, lehen irakaskuntzako inspektore burua etab. Horien artean Alfontso Irigoien ere delarik. Hau, uste dut, Euskaltzaindiaren izenean joango zen bezala. Harrigarriak, benetan, gure herri honetan gertatzen diren gauzak, guri bakarrik bururatzen bait zaigu Euskaltzaindia eta Euskerazaleak elkarren parean jartzea. Dena dela, euskararen onerako bada...

Batzorde honek, antza, euskara irakatsi nahi omen duten zenbait ikastetxeren eskabideak aztertu zituen. Emango omen diren ikastaro batzuen programaketa ere aztertu zen. Aztertu omen zen, Euskaltzaindiak eta Euskerazaleak ematen dituen tituluak onartzeko eskabidea ere. Eta azkenik, inkesta bat egitea erabaki omen zen Eskolaurreko eta E.G.B.-ko ikastetxe guztietan, probintziaren hizkuntz egoera zertan den zehazki ezagutzearren.

Dena dela, dekretuak hain bide estuak markatzen dituelarik, batzorde honek ez dut uste lan haundirik izango duenik, batez ere kontutan hartzen badugu, bokalen artean badagokela «lo que en realidad hace el decreto es legalizar una situación de hecho» esan zuen jaun bat. Orain momentuan bururatzen zaidan galdera hau da: bideak gehiago zabaltzeko ala kontrol estuago bat ezartzeko izango da montaje hau guztia?

iruiñea

Nafarroak borrokalaria hasi du urtea. Lehenengo egunetatik kaleetan adierazi du amnistia nahia. Egun batean bai, eta bestean ere, jo ta ke aritu da jendea, batzuetan isilik, bestetan berriz oihuka. Elkarte, erakunde, udaletxe... guztiak mintzatu dira barkapenaren alde. Diario de Navarrak egunero zekartzan gutunak irakurrita gero, ez dut uste amnistia eskatu ez duen antolamendurik denik.

Baina arazo horri, lantegietako barren prolemak erantsi behar zaizkio. Konbenio berriak negoziatzeko garaia zetorrela ikusi eta Madriletik egin nahi izan zuten sakea. Madrilgo gizon argiek errezeta ezagun batekin: «con-

gelación de salarios» delakoaz nahi zuten irabazi partidua. Eta grazia zuelakoan edo, Ministro Jaun batek, Gortetan bildurik zeuden zaldunei, txiste hauxe kontatu zien: langileen lansariak omen dute inflazioaren prozesuko pixurik haundiena. Eta Madrilgo umore fina ulertzea zail egiten zaigunez gero hemengo burugogorroi, jendea amorruz bete da, eta farraren ordeztu mota guztietako greba, paro eta manifestapenez erantzun du.

Batez ere manifestazioak. Han eta hemen, goiz eta arratsalde, ikusi ahal izan dugu jende pila pankarta tartean bere eskea azalduz.

Lehenengo egunetan grixek errepetatu dituzte multzoak, baina azken bolada honetan, oraindik ahaztu ez zaigun estilo zaharrena, lasterketak, mutur berotzeak eta abar, izan dira manifestazioen ezagugarriak. Eta nola ez, Kristo Erregeren Gerrillero kementsuak ordena jartzen saiatu dira kate, makila eta beste bitxikeriez.

Langileriaen borroka Nafarroako herri guztietara iritsi da; hala nola, Tudela, Tafallara... Baina egun hauetako jenderik sonatuena, Lizarrakoa da: Salvat, Canesa, Agni, baita tailer txikiak ere, benetako protagonistak izan dira.

Hau dena ikusirik, aitortu behar dugu, Gobernu berriak ez duela tregua luzegirik arkitu, Nafarroan bederen.

LABURKI

—Berri pozkarri bat denontzako. Iruiñeko presondegian espetxeraturik zeuden Etxarriarrak atera dira. Zorionak irten berriei, eta ea beste ahalegintxo batekin beste guztien kalera tzea lortzen dugun. Oker ez bagaude, hiru dira hemengo gartzelako biztanleak. Ez dadila denbora luzerako izan!

—Lerro hauek agertu orduko, Iruiñeak (beste herri askok bezala) alkate berria izango du; Iruiñeko jendeari (beste guztiei bezala) bost axola zaio. Zer interes eta fede ukan dezake inork «en segundas nupcias» —batek zioen bezala alkatea aukeratzeko erabiltzen den prozesoa zein den jakin ondoren— izendatzen den alkate batez?

—Aste honetan Tribunal Supremo deritzanak, «sub iudice» dauden zinegotzien kasua epaitu behar du.

—Amaitu dira Arturo Campion Ikastetxeak antolatutako Euskal Ihardunak. Beste gauza askoren artean Iruiñeko euskaldutasunaren bizi-seinale batzu izan dira Ihardunak.

eibar

Ez dugu gauza zehatzik jakin ahal izan, baina «Radio Makutok» dioenez, hilaren azkenean bertsolari saio bat eratzeko da gure herrian.

Ez nork eratua eta ezta zeintzuk bertsolari ere. Kalean bolo-bolo dabilen notizia ez du oraindik, astebete lehenago, inork «reibindikatu».

Herri barruko gauzak ere ez baldin baditugu jakiten ahal...

—Otsailaren 3an San Blas Eguna aurreten ere. Opil zuriak egiteko ohiturak irauten du oraindik ere gure artean.

Eta, familia barruan ezezik, baita gozotegietan komertzializaturik ere. Hamabost egun lehenago anis usaina nabarmen-nabarmen da gero hainbat kaltetan.

—Biharamunean, hilaren 4ean, Santa Ageda Euskal Herri guztian zehar. Iaz bezala, Mogel Ikastolako guraso talde bat kantari aterako da kalez-kale.

Hogeita hamarren bat gizonezko eta berrogeitaka emakume hasi da saiotan, Jesus Mari Sagarna musika maisuaren zuzendaritzapean.

Berrogei urte inguruko senar emazteak —poltsa eskuan eta kanta ahoan— kalera ateratzea benetan ederra iruditzen zaigu.

—Eratu zen eratu Ipuruan herriko banketxeetako langileen arteko fobaila partida, Mogel Ikastolaren alde.

Ekipo batek irabazi zuen eta besteak, noski, galdu. Baina hau da gutiena, garrantzitsuena zera da, batzaz beste 7.500 sarrera saldu zirela.

—Kultur ekintzak hasiak dira berriro ere mugitzen Arrate Elkartearen.

Otsailaren 10, 12 eta 17an, ekonomi kontzertu eta estatutuari buruzko hitzaldi andana bat eratzeko da. Erdaraz izango omen.

Hilaren 19, 24 eta 26an, aldiz, ekonomiaz. Euskal Herriko Ekonomiarean gaueko egoeraz, Debako eskualdekoaz bereziki eta koperatiba mugimenduaz izango dira. Bigarren sail hau euskaraz.

—Lerro hau idazten ari garelarik, «Alfa» entresan hainbat batzarre eratzen ari dira lan eta soldata arazoaz.

Beti ere kontutan hartzekoak dira «Alfa» lantegiko erabakiak, beroik izan ohi dira-ta, neurri handi batetan, Eibarko langile-mugimenduaren termometroa.

JAIALDIA

Eskola Armeriak antolatuta, ikastetxe bereko aretoan, Maria Maibran sopranoa eta Pedro Ruiz de Luna kitarrista izan dira. Amerika, Europa, Afrika eta Asiako hiri askotan ibiliak, orain Japonera joateko deituak.

21 entzule bakarrik bildu zituzten. Zergatik? Kontuak bakoitzak atera bi-

tza. Euskal abeslariak datozenean jendea gainezka izaten da.

HITZALDIA

FUEROAK gaiatz hitzegingo du laster Juan San Martinek Arrateko elkartearen aretoan. Gai interesgarria une honetan.

BERTSOLARIAK

Urtarrilaren 31an bertsolariak izango dira Eibarren, Astelena frontoian, gaueko hamarrek eta laurdenetan.

Honoko bertsolari hauek hartuko dute parte: Lazkano, Lizaso, Lopategi Lazkao-Txiki eta Narbaizak.

Herriko zaharren alde da bertso saio hau.

IPAR EUSKAL HERRIKO BERRIAK

«ZABAL» 16 ATERA DA

«Zabal» aldizkari handiaren 16. zenbakia kalera heldu zaigu, eta heldu ere, sortu zenetik izan ohi izan duen sozial indar aurreratzaile osoaz.

«Zabal» 16ren aurkibidea ematen da ondorengo lerroetan. Hiru atal nagusitan banaturik dator, atal bakoitzean puntu batzuk daudelarik:

- 1.—Herriko problema: Jauntxoak errabiatu; Likidazionistak eta gu.
- 2.—Gai zabalak: Portugal; Marsismo eta alderdi; Sexual bizitza (Wilhelm Reich-en ustez); Euskal Herri zaharreko moldeak konprenitzeko bideak.
- 3.—Kultur gaiak: Alfabetatzea; Uztaritzeko agerpena dela eta (U.E.U.). Oraingo zenbakia espeziala da, 44 orrialde dituelarik!

ITXARO GOIKOETXEA MARGOLARIA ETA SARIA

Itxaro Goikoetxea, emakume gaztea eta margolari iaioa, iparraldean bizi da; orain 25 urte, hegoaldean jaio zen.

Egoera gogor sozial bategatik, bada laupost bat urte iparraldera etorri beharra izan zuela.

Honera heldu aurretik, Itxaro Goikoetxea, arte munduaz oso ardurtua ibili zen gure artista ospetsu batzuen gidaritzapean, hala nola Ibarrola margoalariaren eta Oteitzaren aldemenean. Lehen hain aipatua izan zen Debako Arte Eskolatik ere pasatu zen.

Oraindik ere, gaur izan balitz bezala, gogoratzen gara Goikoetxea, neskatala gaztea zelarik, iparraldera heldu zenean, nola preokupatzen zen arteaz zentzu zabal batean, eta zentzu hertsia batean, berriz, arteak sozietatez duen loturaz! Hain zuzen, hori da Itxaro Goikoetxea margoalariaren ezaugarriak berezienetarikoa.

Eta bere artea egiteko moduari bagagozkio, haxe esan behar da: Ibarrola artista handiaren sozial espresibitatea eta Oteitza eskultore handiaren formatiko edertasuna bere marrazkietara eta margoetara aldatzen jakin izan duela.

Hori bakarrik egin izan balu ere, ez zitekeen guti margolari gaztearen izena goraltzatzeke. Goikoetxeak, ordea, bere pertsonalitate artistiko berriaren aginpera eraman ditu goraxeago aipatu ditugun sozial espresibitatea eta formatiko edertasuna.

Eta segur gara, lehen etapa hortara heldu denez gero, lan berri gehiago emanen digula laster. Jo beza beraz aurrera!

Eta ia dagoeneko, lehen etapa horren fruitu bezala, berriki gure artista hau, Baionako Edergintza Sariketako lehen sarirako hautatua izan da. Lehen saria atera duen margoaren izena haxe da: «Partitzeko denbora». Zorionak!

URZOLA

LIBURUAK

NARRASTIAK ETA UR-LURTARRAK

Ikastola Liburutegia-6. Gordailu Ikastoletako lehen urteetarako edo denez, nahiko ondo dagoela uste dut gaiaren aldetik; haurrek ikaskizun politik jasoko dute liburuxka honetatik. Idazlea, A. Amondarain, saiatu da gainera haurren hizkuntzan sartzeko eta irakurgarri egiten.

Hiztegi aldetik, Ikastola Liburutegi-koek berak ateratako hiztegiaren arabera dago eratu. Batasun bat aurkitzen da, honela, hauen liburu guztietan, eta oso garrantzizko gauza da hiztegiaren finkaketan.

Aprobetxatu nahi nuke une hau IDAZKETA HIZTEGIAz ere zerbait esateko. Argitaratzaileen asmoak guztiz errespetatuaz eta gaurko Ikastoletan zenbat erabiltzen den ez dakidalarik, Natur Zientzi alor honetan lan pixka bat egitea tokatu zaidanez, hitzegin-gut.

Gaur, oraindik, geure euskal hitzak edukin bat, contenido bat eman gabe ditugu, hitz soil dira, arruntak, askotan esanahi zabalekoak. Gure hitz hoiek edukin batez beteko badira beti esanahi beraz erabiliaz eta zein esanahietan darabilzkgun jakinaz izango da. Guzi honekin, agian, inguruan ditugun hizkuntzen beharraz ari naiz, horiek guk baino finkatugoa eta zientzi esanahiez betegoak dituztelako. E.b. guk «landaredi» esaten dugunean, zer esan nahi dugu, erderazko «flora» hala «vegetación»?

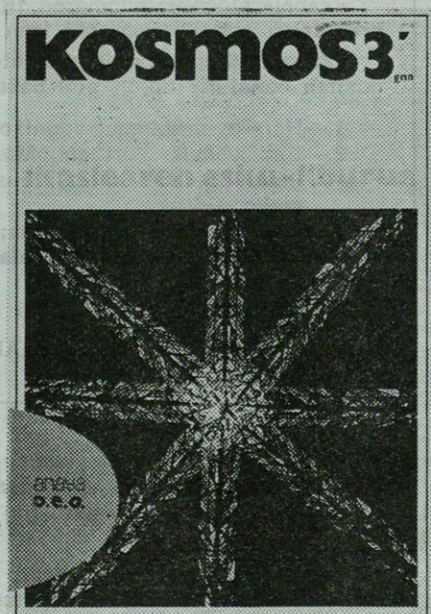
Idazketa Hiztegia erderazko itzulpenik gabe agertu zen, tarteka marrazki batzuk zirela, Marrazkiak bakarrik erabiltzeak baditu bere arriskuak; bi adibide aipatzekotan: 59. orrialdean bi landare marrazki daude «txilar» eta «zume», baina «txilar» izena zumeak darama eta «zume» txilarrak. 56. orrialdean ilarondo bat dator landare zati edo atalak aideraziz. Nik badakit «hosto» diotenean erderazko «hoja» adierazi nahi dutela, baina irudian «txorten-hosto» bat seinalatzen dute, erderazko «estipula». Nik nire aukerako eta Natur-Zientzien alorrean beti, aurretik berauek argitaratutako IKASTOLA HIZTEGIA gogozkoago nuen. NARRASTIETARA bihurtuaz eta irudiez zerbait esateko, pena pixka hartu dut; batetik zuriz eginak ondo ikusten ez direlako berde hondoan, eta alderantziz; gutxiago oraindik gainera letraz estaltzen badira, 23. go irudia bezala eta 26koa, eta bestetik, nik behintzat gehixeago beteko nituen irudiak, ma-

rrazkietan agertzen diren zenbait gorputz-atal azpimarkatuaz nahiz eta liburuxka honetako bereziki, garrantzizkoa ez izan. (Marrazkietan berdez jarritako letrak ez dira erraz irakurtzen).

Gerorako ere agindu dituzte beste liburuxka batzuk: arraiena, hegaztien, ugaztunen, tab. Lan ederrari heldu dio Gordailuk.

KOSMOS 3'gna ANAYA O. E. O.

O.H.O., O.E.O. edo E.G.B.ko liburua da honako hau. Nik itzulpena den aldetik aztertuko dut, euskararen aldetik. Gaia, nik uste, erderazkoa berbera dateke, itzulpen batean aldatzen dena kenduta. Bi zati nagusi ditu IZA-

DIA eta GIZARTEAK. Ni lehenengoari atxikiko natzaio, bigarrena epaitzeko ez bait naiz gauza.

Itzultzaileen —hamairu lagun— hitzaurrea irakurgarria da, beren asmoak eta beren irizpideak zeintzuk izan diren agertzen bait dituzte: euskaltzaletasuna eta erabili duten euskararena eman ondoren, «ahal den eta ulergarrien eta lagun gehienentzat egitea» da helburu nagusienetako bat. Nereztat, lehenengo helburua, itzulpen lan batean, zehaztasunarena da, «traditore-tza» gutxiaraztearen.

Liburu honen aurrean, ni, egia esan, erderazkoa irakurtzeko gogoz geratu naiz. Argi ikusten den gauza garbiza-lekeria da, keria eta guzti. Muestra bezala «Bi osagai ditu urak: ur-gaia eta erdoi-gaia (hidrojeno, osijeno)» Utz ote genezake OXI aurrikzia? Kimikaz lanik egin duenak, badaki ezinezkoak ditugula: «oxido-reducción», desoxiribosa, «oxido», «hidroxido» tab. Era

berean euskaratu zitzaketen «troposfera, estratosfera, ionostera» baina bere hartan utzi dituzte, zegokien bezala. Liburu honetan erabili den irizpide bati buruz esan ditut hauek guziak. Nire ustez, inguruko hizkuntzetan ditugun hitzen aurrean galdera hau egin beharrean gara: «bazter, ken ote ditakegu?». Museorako hizkuntzarik ez baitugu nahi. Inguruko hizkuntzak ezin ahantz genitzake ez haiengandik urrutiegi joan ere, inguruan ez ezik, gain barna bait ditugu.

Lagun askoren itzulpena dela iger-tzen dela esan nahi nuke orain, barne batasun apur bat falta bait zaio: e.b. eze, ezo, ezko; xomorro (insecto), zamorro (larva), ar (?), mamorro (?), mamutxa; eta beste toki batean mofeta, txipiroia eta marmokak «xomorro» direla dio.

Hiztegiaren aldetik oso ondo iruditut zait tarteka agertzen diren «itz zailak» zatiak. Zenbait, gehiago aprobetxatuko nituen, denen beharrez bait gara une honetan. Hala ere, pozkarri noski, zenbait hitz finkatzen ari gara la ikusten da, denok iturri berdinetara goazelako edo; aurrera goazen seinale da.

Gaiaren aldetik atsegina eta polita da, argazki eta marrazki askorekin. Oker batzuk ere ageri dira, egilearenak noski: balea arraina dela, eltxoen zulaketa zaipide bat dela, herrestakariak (narrastia) hanka laburrak dituztelako dabilzala herrestaka, bizidunak hain beharrezko dugulako dela hainbat ur izadian, eta horrelako batzuk.

LANDARE JAKINTZA-BOTANIKA

G. Larrañaga. Kardaberaz Bilduma — 8.

Egia esan, aurrekoari bezala beldur piska batez heldu nion honi ere, —kerien beldur, baina hasi orduko iritziz aldatzen hasi nintzen. B.U.P.eko edo horrelako maila baterako liburua da, irakaslearen eskutik ibiltzekoa, haurrentzat behintzat. Nik ezagutzen duduan neurrian, serio xamar egindako; Botanikako lehenabiziko liburua dugu; bagenituen lehendik landare izenak, hiztegiak, baina ez botanika gaia euskeraz hain ederki zerabilkienik.

Gaiaren aldetik, bada, oso bilduma polita egin du G. Larrañagak. Landare klaserik nagusienak banan-ban ematen ditu, azkeneko zatian goi-mailako landareen organografia eder bat emanaz. Familia bakoitza nahiko goxo explikatzen du, horregatik, ordea, mamiari zer kendu gabe.

Landare izenak: Benetan txalogarria G. Larrañagaren lana; landare izen guziak herri-izenek eta zientzi-izenek

ematen dizkigu. Nondik atera, bildu edo sortu dituen jakiteko denborarik izan ez badut ere, izango da noiz egin, ondo egiteko moduan jarri bai dizkigu.

Irudiak: txaloen artean ixilune bat ere egin behar dugu. Kardaberazkoek ardura gehixeagoz zaindu behar zuten irudien argitaratzea. Organografiko irudiak erdal izenekin utzi dituzte. Harriargia benetan! Ez dezagun ahaztu, gabilztan maila hauetan eta gaudenean gaudela, irudiak erdia eta gehiagoko balio duela, eta indar hau ondo aprobetxatu beharrean gaudela. Eskuz eginik daudenak oso kazkarrak dira, nabarmen geratzen dira. Tokian tokiko euskal hitzak jartzea zaila gertatzen bazen ere, lehengoak ken zitezkeen behintzat, hori ez bait da gauza zaila. Familietako deskribapenetan daudenak fotokopiatik zuzenean hartuak izango direnez, oso ilun geratu dira. Irudien atal hau, zoritxarrez, kaxkar geratu da. Lastima! Hurrengo argitaratze baterako zuzen daiteke.

Hizkuntza aldetik: Liburuan barna antzeman ditudan irizpideak nahiko garbi eta sano iruditu zaizkit. Badu irakaskuntzan esperientzia bat, baita zientzia liburuetan ere. Liburua ireki eta aurkitutako edozein frase e.b.: «Gas au karbonoz eta oxigenaz egin dago», eta honela liburuan zehar egileak esan nahi duena zehaztasunez esaten duela uste dut. Oso pozik geratu naiz. Osatzeko, liburuaren bukaran hiztegitxo bat, gauza ederra izango zela uste dut, oso luzea ez izanda ere.

Akats bezala zerbait aipatzekotan, atalburuen nahaspila aipatuko nuke «kotiledon bakarrek», «estalitako azia duten landare»-tatik kanpo geratzen direnez eta era berean «Bateginiko Koroistodun Landareak». 53.go taldekatzea ongi egin badago ere, gero, inprimategian edo, dena nahastu dute.

Nire zorionak G. Larrañagari bere liburu honengatik!

Natur-zientzi gaiak batetik modan daudelako eta bestetik irakaskuntzako behe-mailetan garrantzi handia ematen zaielako, izugarritzko abiada daramate gure artean. Bide hau, lehendik bestek egin dutena kontuan hartuaz egiten badugu, laster gara batasun batean.

MARTZELINO AIZPURUA

EUSKAL HERRIA 1975

Aseari kantari ezagunaren disko berria dugu EUSKAL HERRIA 1975. Aseari izengoitia ez da ezaguna. Errekon-doko Hibai bortitza dugu.

Oraindik gaxtea denez su haundiko abeslaria dugu. Beronen kantaldietan izan den edonork daki mutil honen bertasunaren berri.

Ondo heldu gabeko abeslari gazte dugu. Halere erostea merezi duen diskoa da. Mezu bat eman nahi digu Aseari kantari gazteak. Diskoaren izenburuak, azalak, abestien hitzak, abesteko erak gorputz bat egiten dute. Gure herriaren egoera kantatu nahi du. Gure herriaren egoera adierazi nahi du.

Horretarako GANDIAGaren sei poema aukeratu ditu. Herri-minez betetako sei poema: «Ezin dut kanta», «Gaurko gizonak», «Haundikientzat», «Jator legeak», «Euskal Herria» eta «Gure kondaira».

Kantari gazte honek eman nahi duen mezua burutzeko Goizueta deituaren kantuak dakartza: «Deba Nuklear Made in Usa», eta «Batasun eragotziaren kanta». Italiako kantu abertzale batek, «Nor da euskaldun» Gorrotxategiren bertsoak eta «Euzko gudariak gera» abesti ezagunak osatzen dute diskoa.

Euskal Herriko inor mezu honetaz

jabetu gabe gera ez dadin hiru hizkuntzatzen idatzirik daude kantuak: euskarak, gaztelaniaz eta frantsesez.

Aseari abeslariaren lehen disko honek harrera ona izan dezala. Eta jendeak eskuratzeko aukera ere izango ahal du, noski.

24 ORDUAK EUSKARAZ

Martxoaren 27rako Donostia eta Loiolako Herri Irratiak 24 ORDUAK EUSKARAZ eguna antolatzen ari dira.

Deiturak berak garbiro adierazten duenez euskara hutsean eginak izango dira egun horretako 24 orduak, gauerditik gauerdira, Radio Nacional-arekin eguerdiz eta arratsez halabeharrezko dituzten konexioak ezik.

Egun horren berezitasuna —eta berezitasun honek damaioken garrantzia— ez da euskara hutsean egin izatearena izango. Mamiaren aldetik, berdin, bereizi izango da, urtean zehar izaten diran egunekin aldaratzen badugu. Egunak, horrela, gai bakarra izango du: EUSKAL KULTURA. Gai hau alorrez alor eta sailez sail ukituko badugu ere. Euskal kulturaren ikuspegi luze eta zabal bat ematea espero dugu 24 orduetan zehar. Horretarako mahain inguruak. Euskal Herriko zenbait bailaratako kultur egoeraren kronikak eta gure kulturaren lan garrantzizko bat egin dutenekin elkarrizketak eskainiko ditugu.

Zer esanik ez da hau guztia egiteko, hots gure asmoak lortzeko, jende sail handi baten laguntza beharko dugula. Eta are gehiago beharko dugu, gure asmoak egun guztian direktoan (hots, hitzegin hala entzuten delarik) egitekoak direnez. Honek esan nahi bait du jende multzo bati egun horretan gure irratitik bueltatxo bat egitea eskatuko diogula. Eta gauerditik gauerdira aritu nahi dugunez, zenbait ordu «txarretan» eskatu beharko diogunarekin ezin ahanztzi.

Esan beharrik ez legoke, baina dasagun badaezpada: 24 ORDUAK EUSKARAZ eratzeko taldeak, lankidetzak hau eskatzean ez du, bere probetxu hutsean pentsatzen. Alderantziz egun hori egitea Euskal Herriaren probetxu eta alderako pentsatzen dugu eta horregatik ekin dio lanari. Ezeren izenean eskatzekotan horretxenean eskatzera ausartzen gara.

Martxoaren 27a, ordea, ez dugu oraindik ere hain gertu. Eta gaurkoz beste albisterik ematen ez badizuegu —baizik laguntza eskatu, batez ere laster gure deia jasoko dutenei— bidebatez eguna hurbiltzen joan hala izango duzue egun honen albiste zehatzik. Ordurarte. Eta, ohitura denez, eskerrik asko, alde z aurretik.

BERTSOLARIANTZAT BIGARREN

AMPO SARIA IDIAZABALEN

Segurako Pedro Etxezarreta Txapelkun

Idiazabalen, Zepai Sariaz aparte, Ampo Saria jokatzeko da. Txapelketa onen elburua auxa da: Lagunartean, erriko ostatueta eta abar bertsoetan jarduten duten bertsolariei, egokiera bat ematea beren lotsak bota ditzaten entzule arrotzen aurrean. Ez da besterik. Leen ere esan eta idatzi dugu, Idiazabalgo gure adiskide Jexux Azurmendi apartekoa dela bertso saioak antolatzen. Bere ondoan, lan oietarako, lagun-tzaile leialak izango dituela uste osoan gaude. Bestela, gizon baten-tzat, lantegi astunegia litzateke. Dena dela, Idiazabalen bertso saioak ondo, oso ondo egiten dituzte. Zorionak.

zuzendu zuen. Itzaldi motxa izan zan baiña bai mamitsua. Goierriko bertsolari eta bertso jartzaileen gain itzezin zuen. Ez dugu uste, ain itz gutxitan, beste edonork ainbat gauza esatea erraza denik. Luziok, bere esatea erraza denik. Luziok, bere baitan bertso sena du eta izketan ere gutxi bezala egiten du. Itzaldiaren bukaeran txaloe franko jaso zuen.

TXAPELKETA

An zeuden zazpi bertsolari prest, beren lanari ekiteko. Amasei urte-

Luis Otamendi, 28 urte, Aya; Joxe Manuel Zelaia, 28 urte, Bidania; Josu Arzelus, 21 urte, Bidania eta Joxe Migel Argiarena, 27 urte, Errazkin (nafarra).

Bertso saio polita egin zuten. Iñoz, bertso batzuk besteak baiño borobilagoak irten zitzaizkien. Au beti gertatzen da. Era guztietara probatuak izan ziren. Leenengo saioa bukatzean, «gartzelara» eramane zituzten. Aiek an, «gartzelan», amnistia zai zeuden bitartean, Bitor Agirre, Patxi Iraola, Xabier Zeberio, Joxe Mari Etzaluze eta Luzio Gabiriak jardun zuten. Leen ere esan dugu Gabiriak bertsolari sena duela eta ondo moldatu zen beste laurekin batean. Zeberio, berriz, ez-tarritik ez zegoen ondo, eta lanari bereala utzi zion. Beste irurak jator eta egoki aritu zirela esan bearrik ez dago. Irurok bertsolari bertsolariak direnez, bertsoak arrazoiz besteak bota zituzten.

AZKEN SAIOA ETA ERABAKIA

Banan bana etorri ziren —edo ekarri zituzten— «gartzelatik» eta zazpi bertsolariek gai berdiñean abestu zuten. Saioa bukatzean, entzuleek epailari egin genuen. Entzuleek epailari egitea, oso gauza egokia da. Gaurko bertso zaleek asko eta asko dakite. Erria, bertsoetan, oso ondo sartua dago. Ala, botazioa egin zen, eta erabaki au izan zen. Leenengo Pedro Etxezarreta. Kopa eta txapela jaso zituen. Bertsolari onek berak irabazi zuen Lenengo Ampo Saria, iaz. Bertsorik onenaren saria, Luis Zelaia eraman zuen. Entzuleen artean bazen larogeta lau urteko aitona bat, idiazabal-darra, Justo Agirre jauna, eta oni ere saritxo bat eman zitzaion negua bero-bero igaro dezan.

Gaurkoz beste zer esanik ez dugu. Zorionak eta gure txalo beroenak guztioi.

IBAI-ERTZ

NUN ETA NOLA JOKATU ZEN

Urtarrilaren 17an, gaueko amarreran, ederki afaldu ondoren. Txapelketa au jokatzeko, Ampo lantegi edo fabrikak, bere jan-gela uzten du. An, jan-gela ortan, leendabizi afaria izaten da. Afari ona. Leenengo jokatu zenean, eta aurten ere bai, bertsolari eta abar, eundik gora ziren afaldarrak. Afaldu, kafea artu, puruak piztu eta muxuak gorri-gorri jartzen direnean asten da bertsolari txapelketa. Eta gauza au orrela egitea, oso ondo dagoela derizkiogu. Bertsolariek ez du otzean kantatu bear. Onekin ez dugu esan nai, ezta gutxiago ere geiegi «berotzea» ona denik. Ez. Tenperatura, giroa, termometroa zerbait altxatzen asten denean, entzuten dira bertsorik onenak. Ori leendik ondo, argi eta garbi, ikusiak gara eta, ge-roago ere, ala izango da.

LUZIO GABIRIAREN ITZALDIA

Afalandoan, bertsolariek beren saioa asi aurretik, gure adiskide zintzo eta leial den Luzio Gabiria Gabiriako semeak, itzaldi labur bat

ETXEZARRETA

koa zen gai-emalea. Mutil bizkorra, benetan. Ez dauka mingaiñean erdoirik. Orain bezala jokatzeko badu, ez da atzean geratuko. Idiazabal bertako semea eta izen abizenak, Alberto Aldasoro. Bere deira, an inguratu ziren ondorengo bertsolariek: Pedro Etxezarreta, 26 urte, Segura; Luis Azpiroz, 22 urte, Berastegi; Luis Zelaia, 31 urte, Bidania;

MINA S.A.

MINA

**JAMON
CURADO**

MINA
FOIE GRAS

CALLOS
MINA

**A MANOS DE
CERDO**

**LURRAREN EMAITZAK!
LURRAREN OSASUNA!**

Gipuzkoan, nor gu baño gertuago?

91 etxe zuretzat urbillago

Izan ere, Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa etxe au duzue Gipuzkoako Kutxetan leenengoa.

Orregatik, gipuzkoarren zerbitzurako beti gertu eta prest egotera beartuak gauzkazu. Auxe da gure egitekorik nagusiena, orretarako sortu zan, batipat, Caja de Ahorros

Provincial de Guipúzcoa 1896 urtean. Gipuzkoarren kutxa duzue Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa, Baduzu arrazoirik, beraz, gurekin elkarturik jarrai dezazun.

Utzi ezazu zure uste osoa Gipuzkoan leenengoa duzun Kutxa etxe ontan.

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL
DE GUIPUZCOA

